LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 71 (515), Nov. 3, 1951
Publisher: Vilis Janums, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany; Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
Printer: Weilheimer Druckerei G. m. b H., (13b) Weilheim, Obb., Germany.
Published once weekly. Circulation 7500 Sponsor — International Refugee Organization. — Membership: Association of the Free Press.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 71 (515)
Sestdien, 1951. g. 3. novembrī
Iznāk reizi nedēļā sestdienās
Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja Vācijā.
Galv. redaktors: Maksis Čuītis.
Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany
Anglijas redakcijas vadītājs: V. Skultāns, 3. Prospect Place, Child's Hill. London N. W. 2, England.
Austrālijas redakcijas vadītājs: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat Vic Australia

Vinstons Spensers Čerčils, kas 30. novembrī kļūs 77 g. vecs, premjērministra amatu uzņēmās kā otrs vecākais politiķis britu vēsturē pēc Gledstona uzvaras 1892. gadā. Atgriešanās Dauningstrītā ir liels Čerčila personīgais triumfs, bet viņš cer to nākotnē izvērst ne tikai par savas nācijas, bet arī visnotas Eiropas un visas brīvās pasaules triumfu.

Čerčils atgriežas Dauningstrītā

Konservātivie jaunajā apakšnamā iegūst nelielu absolūto vairākumu – Liberāli noraida koalīciju – Īdens – jaunais ārlietu ministrs

Apakšnama vēlēšanās Lielbritānijā, kurās piedalījās pāri par 85 proc. balstiesīgo, uzvarēja konservātīvo partija. Tai jaunajā apakšnamā no 625 vietām ir 321, kamēr strādnieku partijai — 295, liberāļiem — 6 un neatkarīgajiem — 2. 25. oktobra pēcpusdienā, kad konservātīvie jau bija ieguvuši absolūto vairākumu — 313 vietu, Etlijs devās audiencē pie karaļa Džordža VI iesniegt demisiju. Karalis pēc tam pieņēma audiencē līdzšinējo opozicijas vadoni Vinstonu Čerčilu, uzdodot viņam sastādīt jauno valdību.

Pēc apspriedēm ar kroņa padomi un tuvākajiem līdzstrādniekiem, Čerčils jau sestdien paziņoja tās sastāvu: Vinstons Čerčils — ministru prezidents un aizsardzības ministrs, Antonijs Īdens — ārlietu ministrs, ministru prezidenta vietnieks un konservātīvo frakcijas vadītājs apakšnamā; Ričards Batlers — finanču ministrs; Lords Vultons — kroņa padomes prezidējošais lords, apgādes un zemkopības ministrs; Sēlsberijas markīzs — lords-zīmogglabātājs un konservātīvo frakcijas vadītājs augšnamā; ģenerālis lords Izmejs — ministrs britu tautu saimes jautājumiem; Olivers Litltons — koloniju ministrs; sērs Dēvids Meksvels Faifs — iekšlietu ministrs; sērs Volters Monktons — darba ministrs, Herolds Mekmillens — dzīvokļu būves ministrs.

Visi jaunie ministri izraudzīti no Čerčila tuvāko līdzstrādnieku vidus 6 gadu ilgajā opozicijas periodā. Sadalījums rāda, ka visatbildīgākā loma pēc paša Čerčila jaunajā kabinetā uzticēta tagad 54 g. v. Antonijam Īdenam, kas visai sekmīgi veica ārlietu ministra pienākumus kara laikā un tautā iemīļots pat vairāk par Čerčilu. Kompetentās aprindās uzskata, ka Čerčils pats pārāk ilgi ministru prezidents nepaliks, bet, guvis ar uzvaru sev personīgu gandarījumu, mēģinās vēl panākt vispārēju atslābumu starptautiskajā saspīlējumā, lai pēc tam nodotu amatu kādam jaunākam, domājams Īdenam.

Jau sestdien Čerčils kā jaunais ministru prezidents un aizsardzības ministrs nodeva pirmos rīkojumus imperijas ģenerālštāba priekšniekam sēram Viljemam Slimam. Pirmajās dienās premjērs visus jautājumus vēl kārtoja no sava privātdzīvokļa Kensingtonā, bet šīs nedēļas vidū oficiāli atgriezās Dauningstrītā 10, ko bijušais ministru prezidents Etlijs starplaikā bija atstājis.

Strādnieku partija arī nākotnē paliks spēcīgāks opozīcijas faktors nekā to cerēja pat daudzi tās valdības locekļi. Atguvusies no pirmā trieciena, tā lepojas, ka joprojām bauda lielāko uzticību tautas masās — par strādnieku partiju bija nodoti ap 13,9, bet par konservātīvajiem tikai 13,6 milj. balsu. Toties liberāļi savu lomu Anglijas politiskajā dzīvē šķiet pagaldām galīgi izspēlējuši; viņu vadonis Dēviss noraidīja Čerčila piedāvājumu ieņemt jaunajā valdībā kādu ministra posteni un piedalīties koalīcijā ar konservātīvajiem. Vēl iznīcinošāku sitienu tomēr saņēmuši komūnisti, kas visā Lielbritānijā spēja iegūt tikai nedaudz pāri par 21.000 vai 0,03 proc. balsu. Strādnieku partijas kreisais spārns ar bijušajiem ministriem Bevanu, Vilsonu un Frīmenu priekšgalā toties guva labus panākumus un deklarējis, ka nākamajā gadā spēs pārņemt partijas vadību savās rokās.

G.

ORGANIZĒ BALTIEŠU BĒGĻU KOPĪGU PĀRSTĀVĪBU VĀCIJĀ

JAUNĀS LCKV PIRMĀ SĒDE LUDVIGSBURGĀ

Nesen ievēlētās Latviešu centrālās komitejas Vācijā pirmajā sēdē Ludvigsburgā, piedaloties komitejas priekšsēdim V. Janumam, LCPV priekšsēdim A. Šildem, komitejas locekļiem V. Ždanovskim, K. Ozoliņam, V. Skaistlaukam un prof. H. Lācim, kā arī LCKV apgāda saimniecības vadītājam H. Zāgaram, bez citiem kārtējā darba jautājumiem pārrunāja skolu un izglītības jautājumu, baltiešu, kā arī pārējo tautību bēgļu sadarbības problēmas un Latvijas valsts svētku atzīmēšanu Vācijā 18. novembrī.

Centrālās komitejas priekšsēdis V. Janums ziņoja par starplaikā notikušajām apspriedēm un apmeklējumiem dažādās iestādēs. Kopā ar juridiskās nozares vadītāju K. Ozoliņu viņi apmeklējuši UN bēgļu augstā komisāra pārstāvi (skat. rakstu Latvijas iepriekšējā n-rā) un bēgļu banku Bonnā, piedalījušies bēgļu nacionālo komiteju pārstāvju sanāksmē Hekstērē, tautību sanāksmē IRO britu joslas galvenajā mītnē Hamburgā, baltiešu centrālo komiteju priekšsēžu sanāksmē Augustdorfā, kā arī apmeklējuši latviešu darba rotas vīrus Kaizerslauternā. Britu joslā līdz gada beigām sašaurinātā veidā IRO izvietošanas biroji darbosies vienīgi Oldenburgā, Hanoverā un Diseldorfā. Oktobrī likvidēts Aurichas izceļošanas centrs, bet turpinās darboties Ventorfā un Blankenzē. Izbeidzies arī termiņš IRO statusa pieprasīšanai.

Juridiskās nozares vadītājs K. Ozoliņš informēja, ka no amerikāņu augstā komisāra pārstāvja saņemta atbilde uz LCKV iesniegumu repatriācijas instrukciju lietā. Atbildē paskaidrots, ka agrāko kārtību paredzēts grozīt, kad arī varēs ievērot iesniegumā izteiktās prasības. Šīs prasības bija — nepielīdzināt baltiešu bēgļus Pad. savienības pilsoņiem un nelaist baltiešu nometnēs padomju repatriācijas virsniekus. Ievērojot bēgļu pāriešanu uz izklaidu dzīvi, jauniem apstākļiem būs jāpieskaņo līdzšinējās instrukcijas nometņu komiteju darbībai. Vācu „DP likuma" tulkošanā vācu iestādēs joprojām bieži konstatējama likumam neatbilstoša nostāja. Piemēram, Reinzemē-Vestfālē kādai bēglei noraidīts lūgums pēc sociālās palīdzības tādēļ, ka viņa ir ārzemniece — latviete. Amatpersonas dažādās vācu iestādēs parasti gan ir ļoti laipnas, bet bēgļu pārstāvjus labprāt „novirza" no vienas iestādes un amatpersonas pie otras.

(Turpinājums 8. lpp.)

Lāčplēšu aicinājums

1918. g. 18. novembrī pasludinātā Latvijas neatkarība bija kā dadzis acīs Latvijas ienaidniekiem. Tikko dzimušai republikai sava brīvība un neatkarība jau no pašām pirmajām dienām bija jāaizstāv ar ieročiem rokā. Latvijas dēli vienojās ciešās rindās, lai Ventas, Melnupes un māmuļas Daugavas krastos, pie sirmās Rīgas, Cēsīm un Latgales ārēs smagās cīņās nodrošinātu dārgās dzimtenes patstāvību. Ja nebūtu šo brīvības cīnītāju izšķirīgo uzvaru, ja nebūtu 11. novembra, tad 18. novembra deklarācija būtu palikusi uz papīra, un mūsu likteņu lēmēji joprojām būtu mums naidīgi svešinieki.

Tā abas vēsturiskās dienas — 11. novembris, Armijas diena, kurā mēs godinām ne tikai mūsu brīvības cīnītāju varonības simbola nesējus Lāčplēša kara ordeņa kavalierus, bet pieminām arī visus pārējos cīņu dalībniekus — karavīrus un seviški invalīdus, — un 18. novembris, valsts proklamēšanas atceres diena, ir cieši saistītas viena ar otru. Arī šogad latviešu trimdas saime sanāks kopā, lai svinīgos sarīkojumos atzīmētu šīs abas vēsturiskās dienas.

Lāčplēša kara ordeņa kavalieru biedrība, kas arī trimdā turpina darbību un pulcina ap sevi visus L.k.o. kavalierus, lūdz trimdas tautiešus daļu šo svētku sarīkojumu tīra atlikuma vai citāda veida ārtavas ziedot darba nespējīgiem trūcīgiem lāčplēšiem, seviški tiem, kas spiesti palikt Vācijā. Ziedojumi sūtāmi: ASV — A. Laurim, 539, N. Pine St., Lancaster, Penna; Vācijā — V. Skaistlaukam, (14a) Esslingen/N., Martinstr. 24; Zviedrijā — Ed. Kalniņam, Uppsala, Geyersgatan 46 A, III; Anglijā — O. Meijam, c/o Corwwal House, Churchpath Road, Pill., nr. Bristol; Austrālijā — J. Dzenim, 70, Northcote Road, Armadale, Melbourne, Vic.

Sav. valstu un citu brīvo demokrātisko valstu cīņu karogi arvien augstāk paceļas cīņai pret komūnismu. Šai cīņai pievienosim arī mūsu sirdis un rokas. Vecie kauju ērgļi, sasauksimies! Cīņa par Latviju beigsies tikai tad, kad atkal to redzēsim brīvu! Abos lielajos novembra svētkos pulcēsimies zem sarkanbaltsarkaniem karogiem!

Visiem 11. novembra svētku rīkotājiem un dalībniekiem L.k.o.k. biedrības valde novēl dievpalīgu un par atsaucību un pūlēm izsaka jau iepriekš sirsnīgu paldies.

Lāčplēša kara ordeņa kavalieru biedrības valde

Divējā valodā

K. RIETUMS

Liktenis izkaisījis latviešus visu kontinentu plašumos. Ne tikai draugiem un paziņām, bet daudzos gadījumos pat vienas ģimenes locekļiem iespējams sastapties vienīgi vēstulēs, kur nereti izpaužas lielāka sirsnība un vaļsirdība, nekā tā bijusi, vēstuļu rakstītājiem kopā esot. Tuva, vienojoša sirsnība bieži lasāma arī vēstulēs, ko rakstījuši personīgi sveši cilvēki, gan kādu vajadzību kārtojot, gan arī nokratot sirdij svešuma uzkrauto smagumu. Lūk, dažu vēstuļu izraksti.

Bijušais leģionārs, tagad latviešu sardžu vīrs Reinzemē, raksta: „Izbridu Krievijas un Vidzemes kauju laukus, ierāpos Kurzemes grāvjos, izturēju Ziemsvētku kaujas un tad uzskrēju virsū Ivana lodei. Garmišas slimnīcā kritu amerikāņu gūstā. Tagad jau trešo gadu esmu sardžu vienībā. Iztikt var, kaut gan jāteic, ka sardžu vīru dzīve līdzinās novazātam karavīra mētelim; lai nekristu grūtsirdībā, diezgan bieži nākas to izpurināt, kā nu kuro reizi tas iespējams. Izceļot nemēģinu. Esmu zvērināts Vācijā palicējs līdz labāku dienu sākumam vai arī mūža galam. Palikšu Latvijas tuvumā, kaut arī tas, varbūt, nozīmētu beigas. Mantu nekrāju. Netīkas to darīt, ja simtiem tūkstošiem ļaužu, kuriem tādas pat asinis kā Tev un man, jādreb šajā laikā par kailo dzīvību un viņu maizes riecienam ir asaru sāļums."

Latviete no Berlīnes savā vēstulē saka: „Jūs taisāties atstāt Eiropu. Kad nokļūsit otrā krastā, tūliņ sāciet krāt naudu atceļam. Tur Jūs nedrīkstat palikt, jo esat taču latvietis. Mēs paliksim tepat, kā būs, — būs. Tikai tad, kad Latvija būs atkal brīva, nekavēsimies ne mirkli atstāt šo zemi. No praktiskā viedokļa raugoties, laikam nav jau labi, ka cilvēks tik ļoti pieķēries dzimtenei, bet tāda nu esmu."

Kāda Francijā dzīvojoša latviete, šķiet, jau vecāka vīra vēstule Latvijas apgādam: „Esmu no sirds Jums pateicīgs par skaisto Latvijas nacionālo standartiņu, ko, izpildot manu lūgumu, sagādājāt. Saņēmu to pirms divi dienām. Jūs nevarat iedomāties to prieku, ko sajutu, kad, atvēris sainīti, ieraudzīju dārgo sūtījumu. Man bija asaras acīs. Sāp sirds par mīļo Latviju, kurai nolaupīto brīvību tagad man katru dienu atgādinās šis svētais standartiņš. Tas pušķo un pušķos manu galdu, kur vien es klīdīšu pasaulē. Ceru pārvest to dzimtenē, bet ja man vajadzēs apgulties svešā smiltājā, tad lūgšu, lai mani apbedītāji liek to man zem skaidu spilvena. Vēlreiz viesirsnīgākais paldies, ka izpildījāt manu lūgumu. Ja tas Jums sagādājis liekas pūles, tadziniet, ka esat izdarījuši labu darbu, — ļoti iepriecinājuši vientuļu tautieti svešumā."

Slimas latvietes vēstule no kādas Maskavas satelītvalsts: „Tā mēs te dzīvojam garīgi un fiziski smagu dzīvi. Saule liekas nespodra, un naktis šķiet tumšākas, nekā patiesībā ir. Mēs esam ēnas bērni, kas gaida glābiņu. Jau ilgāku laiku esmu slima, un mans vienīgais darbs ir sapņošana. Vaļējām acīm sapņodama, tā aizmirstos, ka nejūtu vairs ne mūsu nabadzības, ne pazemojumu. Kaut tikai kļūtu vesela. Negribas mirt svešumā, bet atgriezties dzimtenē. Ne jau nu tagad, kad posts un nabadzība staigā pa mūsu bērnības takām. Paši mēs nevaram ne mazo pirkstiņu pacelt, lai kaut ko darītu dzimtenes atbrīvošanai. Uz jums brīvajā pasaulē liekam cerības, ka palīdzēsit mūs atpestīt."

Šais četri vēstulēs mēs dzirdam vienu pamattoni, kas raksturīgs visām no austrumiem nākušajām, kā arī lielākai daļai brīvajā Eiropā rakstīto. Tā runā smagas rezignācijas slodzētas dvēseles, kas zem skarbu pārdzīvojumu un rūgtas vilšanās pelniem saglabājušas dažas kvēlas dzirkstis. Un tās silda ne vien rakstītājus, bet arī lasītājus, un silda vairāk nekā svešzemes saule.

Būtu netaisni apgalvot, ka līdzīgas vēstules nenāk arī no tālajām aizjūras zemēm, — tādas raksta arī Amerikā, Austrālijā un citur. Bet to, diemžēl, ir daudz mazāk. Tikai diezgan pareti šajās aizjūras vēstulēs saklausīsim smeldzi par mūsu tautas ciešanām, ilgas pēc tēvzemes vai ticību Latvijas augšāmcelšanās brīnumam. Un jo vēlāks ir šo vēstuļu datums, jo vairāk tajās dzirdam citus, svešus toņus, kur apslēptāk vai klajāk skan gandarījums un prieks par gluži materiālajiem panākumiem un ieguvumiem, līdz beidzot tās maz vairs atšķiras no pārējām „jaunamerikāņu", „jaunaustrāliešu" vai citu līdzīgu vēstulēm.

(Beigas 2. lpp.)

Ar IRO palīdzību izceļojis 1.000.000. DP

ŽENĒVĀ SĀKUSIES IRO ĢENERĀLPADOMES 8. SESIJA

Svinīgā ceremonijā IRO ģenerālpadomes 8. sesijas atklāšanas sēdē Nāciju pilī Ženēvā sanāksmes dalībnieku priekšā stājās 47 g. v. čechu bēglis Aleksandrs Ranecajs — 1.000.000. DP, ko izvieto IRO. „Jubilārs" ar sievu un divām 21 un 10 g. v. meitām uz vienu nedēļu bija Šveices valdības viesi, pēc kam devās uz Bremerhafenu, lai 2. novembrī sāktu braucienu uz savu jauno dzīves vietu Midlendā, Teksasā, kur Ranecajs ar NCWC gādību dabūjis dārznieka un mājkalpotāja vietu kāda naftas inženiera mājās.

Ceremonijā, ko lenca preses fotografu un kino operātoru kameras, IRO ģenerāldirektors Kingslejs sniedza pārskatu par IRO darbību 52 mēnešos, atzīmējot, ka IRO kārtošanā vēl atlikušas 97.000 „aktīvo" izceļotāju lietas, bez tam tās tiesisko un politisko aizsardzību bauda vēl 333.000 DP. Kopš organizācijas darbības sākuma 1947. g. 1. jūlija tās kuģi veikuši 518 pārbraucienu resp. 7,5 milj. jūras jūdžu, bet speciālie IRO vilcieni nobraukuši 1,35 milj. jūdžu. Šai laikā IRO nometņu un citu institūciju skaits samazinājies no 700 līdz 16, bet starptautisko darbinieku skaits no 2600 līdz 780. Miljons bēgļu izvietoti, pāri par 72.000 repatriēti, bet pavisam IRO palīdzību šai laikā saņēmušas 1,6 milj. personu.

Aleksandrs Ranecajs ar ģimeni izbēga no Čechoslovakijas 1945. g. janvārī, tikai 3 dienas pirms sarkanarmijas ienākšanas, un savā bēgļa laikā Zalcburgā, Austrijā, strādāja par amerikāņu armijas šoferu un Kokakolas sabiedrības aģentu. Čechoslovakijā viņš bija viesnīcas pārvaldnieks, kā arī vadīja mantotu lauku saimniecību.

Šinī numurā lasiet:

■ LATVIJAS VĒSTURE UN LATVIEŠU LEĢIONA CĪŅAS — 15. divīzijas virsnieku atklāta vēstule prof. Spekkem . . . . 2. lpp.
■ KRUSTA KARŠ PAR MIERU — Staļina „līdzinieks" braukā pa Ročestres ielām . . . . . . 3. lpp.
■ JĀSOLĀS VISU MŪŽU STRĀDĀT SIBIRIJĀ — Vācietes stāsts par ikdienu okupētajā Lietuvā . . 4. lpp.
■ MŪSU PROZAS MEISTARA K. ZARIŅA PIEMIŅAI — Arnolda Rasas atceres raksts . . . . . 6. lpp.
■ NO VIENA STRUPCEĻA OTRĀ! — Mūsu Londonas līdzstrādnieka sarunas ar britu vēlētājiem . 6. lpp.

Daudz ir to, kam jāpalīdz

Latviešu dzīves ritums Šlēzvigā-Holšteinā

Šlēzvigas-Holšteinas apgabalā Vācijā patlabān vēl ir ap 2000 latviešu, neskaitot transitnometnes. Nometnes atrodas Lībekā (Mēzenes un Artilērijas kazarmas), Eitinā (Retberga kazarmas), Neištatē (Zemūdeņu skolā), Rendsburgā (Vrangeļa kazarmas), Pinebergā (Egerštates kazarmas), un Hamburgā — Wohnlager Funkturm, Wohnlager Fischbeck, Hamburg-Neugraben, Wohnlager Altersdorf, bet bijusē Wohnlager am Zoo nometne pārcelta, un tās jaunā adrese ir: Hamburg-Altona 2, Daimlerstrasse 44, Bl. 18. Nometnes pārvalda vācu Finanzamt, un tajā pastāv tautību padomes, kas lemj par nometņu iekšējo kārtību un, sadarbībā ar vācu iestādēm, izveidojušas labas attieksmes. Telpu īre un citi dzīvei nepieciešamie izdevumi ārpus uztura un apģērba ir samērā augsti, un ne visi tos spēj segt, tādēļ gadās, ka vācu iestādes noslēdz gāzi vai strāvu nesamaksātu rēķinu dēļ, un ģimenes vakaros sēž pie mazas svecītes kā kara laikos.

Ventorfas un Blankenzē transitnometnēs latviešu skaits ievērojami samazinājies. Ja vēl pirms neilga laika tur bija ap 800—1000 tautiešu, tad tagad šis skaits svārstās ap nepilniem 400, kas liecina par izceļošanas saplakšanu. Karavīru izceļošanā uz ASV nekādu sarežģījumu vairs nav, invalidiem vienīgi jādabū 1000 dolaru papildu galvojumi, un smagākos gadījumos tos pat transportē ar lidmašīnām. Arī aizsargu izceļošanas jautājums atrisinājies pozitīvi. Tā nule uz ASV devies doc. Dr. med. A. Alksnis, ko līdz šim aizturēja tādēļ, ka viņš bijis aizsargs. Uz ASV devies arī Dr. med. Pavasars. Transitnometnē atrodas Dr. Pakalns. Ventorfas transitnometnē pašreiz sāk iesaukt arī ts. tautvāciešus izceļošanai uz ASV.

Daudz nopelnu tautiešu aprūpes darbā ir Ventorfas latviešu ev. lut. draudzei ar māc. Edgaru Langi, kurš atstāj Eiropu, izceļojot uz Kanadu, un draudzes priekšnieku Ercumu. Draudze noorganizējusi ziedojumu vākšanu starp latviešu aizbraucējiem — tie nodod līdz nepaņemamās mantas, piem., traukus, drēbes utt. tiem tautiešiem, kas paliek Vācijā. Draudze šīs mantas savukārt savāc, nogādā nometnēs un sadala palicējiem.

Blankenzē transitnometnē pašreiz ir ap 200 latviešu. Līdz šim karavīrus šeit noraidīja, par spīti ierobežojumu atcelšanai, un tikai pēdējā laikā sākusies arī viņu pielaišana emigrācijai. Raksturīgi, ka šajā nometnē reti kāds aizbraucējs ir pirmo reizi — viņu vidū pa lielākai daļai ir tādi, kas agrāk noraidīti, atlikti, vai tagad atjaunojuši emigrācijas procesu ne vairs ar ASV, bet citu zemi. Nometnes vadītājs ir latvietis K. Sproģis, un arī bloku vadītāji pa lielākai daļai ir latvieši. Blankenzē tuvumā atrodas arī bērnu nams, kurā pašreiz vēl atrodas 11 latviešu bāreņu.

Tuvojas laika slieksnis, kas galīgi nošķirs aizbraucējus no Vācijā palicējiem. Pēdējo skaitu uz gada beigām var rēķināt ap 1600, un lielais vairums viņu vidū būs veci ļaudis, invalidi, tbc slimnieki, izskrīnētie un ģimenes, kuru sastāvs neatbilst izceļošanas noteikumiem. Tiem būs vajadzīga visāda veida palīdzība, pirmā kārtā materiālā. Tādēļ svarīgi piezīmēt dažas adreses, gan tiem, kas aizbrauc, gan tiem, kas jau viņā krastā, lai sniegtu iespējamo atbalstu tiem, kas paši sev nespēj palīdzēt: (24b) Landeskrankenhaus Heiligenhafen, TBC-Abt., 20 latviešu slimnieku pārstāvis K. Vimba; LVA-Krankenhaus, Mölln, Lbg., 6 latviešu slimnieku pārstāvis H. Pavasars; (24b) TBC-Krankenhaus Edmundstal, Hans-Haus, 8 latviešu slimnieku pārstāvis R. Ābele; (24a) Lübeck, Krankenhaus „Ost", TBC-Abt., Bl. 21, 12 latviešu slimnieku pārstāvis R. Gusars. Landeskrankenhaus Neustadt, TBC-Abt., Bl. 5, 7 latviešu pārstāvis I. Jēkabsons; Kreis-Heilstätte Schäferkate, Osterrönfeld b. Rendsburg, 3 latviešu pārstāvis V. Leščinskis.

Nedaudz latviešu slimnieku atrodas arī Hamburgas, Malentes uc. slimnīcās, kur tie pakļauti vācu ārstēšanas noteikumiem. Nopietna un regulāra palīdzība vajadzīga arī nometnēs dzīvojošiem, veciem, slimiem un ģimenēm ar izceļošanai nepiemērotu sastāvu, kas pārtiek no mazajiem vācu iestāžu pabalstiem. Varētu vēlēties, lai aizbraucēji atceroties savus bijušās nometnes iedzīvotājus, dabūtu adreses no LCK pārstāvjiem apgabalos vai nometņu komitejām un sūtītu palīdzību naudas vai citu velšu veidā.

Visumā stāvoklis ir tāds, ka tautiešiem ne transitnometnēs, ne palicējiem nometnēs, par slimnīcām un sanatorijām nerunājot, nepietiek līdzekļu, lai varētu atļauties grāmatu lasīšanu un laikrakstu abonēšanu. Arī šajā virzienā nepieciešams to tautiešu atbalsts, kas dzīvo labākos apstākļos. Par to ir jāpadomā ikvienam latvietim, kamēr nav par vēlu, kamēr latviešu trimdinieks var pieņemt šo palīdzību kā materiālu un morālu atbalstu. Arī par kapu kopšanu kristīgam latvietim ir jādomā, jo Lībekā vien ir pāri par 300 latviešu kapu kopiņu. Piederīgie, draugi un paziņas, bijušie nometņu iedzīvotāji u.c., atcerieties arī tos, kas nav vairs dzīvajo vidū. **K.**

VĒSTULES REDAKCIJAI

VAI JAUNA POSMA SĀKUMS?

Vai jūs, lasītāji, zināt, ko nozīmē burti: LCK, LCPV, LNP, LCKV, LAK EC, LPKDA, LAK, LNPL, LSK, LCP, ALA, INFS, ĀIF, DV, Latvijas CP? Visi šie burtu sakopojumi atrodami Latvijas 29. septembra numurā, 1. resp. 2. un 3. lappusē iespiestos divos rakstos, no kuriem viens saucas Jauna posma sākums. Šis posms laikam būs tas, kad latvieši būs jau tiktāl sašķēlušies padomēs, komitejās, komisijās, apvienībās un savienībās, ka pat vairs burtiski nebūs kopējas valodas, jo jau tagad augšējos burtu sakopojumus bez vārdnīcas nav iespējams saprast.

Lai tiešām iezīmētu jauna posma sākumu, es ieteiktu kungiem, kas vada šīs 16 aiz dažādiem burtiem paslēptās organizācijas 1) visas likvidēt un uz kādu gadu atvēsināt savstarpējos strīdos sakarsētos prātus; 2) pēc tam nodibināt tikai vienu jaunu biedrību, jo mērķis mums visiem ir viens — savstarpējā palīdzība un Latvijas brīvība.

J. Pakulis, Frimlejā, Anglijā

Redakcijas piezīme: Nepieskaroties jautājumam par vēstules autora ieteikumu lietderību, vietā liktos daži paskaidrojumi. Vispirms aiz uzskaitītajiem iniciāļiem „slēpjas" nevis 16, bet gan tikai kādas 10 organizācijas un pasākumi. Visu to saprašanai arī nezinātājam vārdnīca nebūtu vajadzīga, jo lielākā daļa organizāciju pieminētajos Latvijas rakstos vispirms bija apzīmēta ar pilnu nosaukumu un tikai pēc tam atkārtojot lietoti iniciāļi, no kuriem avīžu rakstos gan būs grūti izvairīties jau telpu ekonomijas dēļ vien. Organizāciju un pasākumu mums tiešām arī trimdā daudz, bet vai tas agrāk bija citādi? Nevarētu taču noliegt, ka blakus latviešu trimdinieku kopējiem uzdevumiem pastāv arī organizācijas un fondi dažādās valstīs, ar gluži speciāliem uzdevumiem utt. Diezin vai varēsim iedomāties tādu biedrību, kas spētu sevī apvienot visu pieminēto organizāciju un pasākumu mērķus un dalībniekus un veikt visus uzdevumus. Beidzot — daži no uzskaitītiem saīsinājumiem ir identiski.

Skaidrības labad sniedzam īsu „organizāciju iniciāļu vārdnīcu": 1) LCPV (agrāk LCP) — Latviešu centrālā padome Vācijā, kuras izpildorgans ir LCKV (agrāk LCK) — Latviešu centrālā komiteja Vācijā; 2) LNPL — Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā; 3) ALA — Amerikas latviešu apvienība; 4) LNFS — Latviešu nacionālais fonds Skandināvijā; aiz šīm latviešu centrālām organizācijām atsevišķās valstīs minamas vispārīga rakstura: 5) LNP — Latviešu nacionālā padome, kas bija domāta par vienotāju centrālu politisku organizāciju; 6) Latvijas CP — Latvijas centrālā padome, jau pirms trimdas, vācu okupācijas laikā radīts politisks organs uz partiju bazes; 7) LAK EC — Latvijas atbrīvošanas komitejas Eiropas centrs, radīts nesen Londonā un domāts kā Eiropas valstu latviešu bēgļu centrālo pārstāvību „jumta organizācija"; tālāk minamas speciālas organizācijas: 8) DV un DVF — Daugavas Vanagi resp. Daugavas Vanagu Fonds (kā šī organizācija saucas Anglijā); 9) LSK — Latvijas Sarkanais krusts; 10) LPKDA — Latviešu pretestības kustības darbinieku apvienība; beidzot Vācijā nodibinātie speciālie līdzekļu fondi: 11) ĀIF, LPF un LKF — Ārējās informācijas, Latviešu pašpalīdzības un Latviešu kultūras fonds.

Viena draudze savāc 180 mārc. Ārējās informācijas fondam

LNF un LCK Ārējās informācijas fonds no jauna saņēmis sekojošus ziedojumus:

Austrālijā — no Sidnejas latv. ev. lut. draudzes (draudzes pad. priekšs. E. Liepiņš, māc. J. Kraukliš) 180/7/10 mārc.; ziedotāju bijis 269, un ziedojumus savākuši V. Pūce 24/14/0, A. Šteinmane 9/13/0, O. Dombrovskis 6/7/0, N. Ošiņš 25/4/0, R. Krima 8/10/0, K. un V. Zirnīši 9/14/10, J. Liepiņš 31/11/0, P. Ozols un E. Aire 33/0/0, K. Pijols 7/12/0, J. Kraukliš 14/2/0 un tautisko deju kopa Kamoliņš 10/0/0; **Afrikā** — Helena Lase un Dr. Janovska ģimene, Ruandā-Urundī, pa DM 10; **Vācijā** — kapt. O. Caunītis DM 2, L. Kreilis 1 un R. Nīkurs 1/20; **Dānijā** — jau agrāk izsludināto Latviešu kluba Kopenhagenā 100 kr. ziedotāji ir konsuls G. Grīnvalds — 50 kr., Edg. Auniņš 4, Edm. Ozoliņš 4, LKQK H. Lucs 5, Edv. Āboliņš 10, Gv. Grīnvalds 20, C. Hansens 5 un N. N. 2.

Minētie ziedojumi saņemti gan ar Ārtavas Latvijai ziedojumu listēm, gan atsevišķi. Šo līdzekļu izlietošanā ievēros ziedotāju vēlējumus. ĀIF valdes uzdevumā valdes priekšsēdis V. Janums izsaka ziedotājiem vissirsnīgāko pateicību, sevišķi atzīmējot Sidnejas latviešu draudzes ievērības cienīgo atsaukšanos, saziedojot vienu no lielākajām summām, kādu līdz šim devusi viena atsevišķa latviešu organizācija.

PĀVILA GRUZNAS LITERĀRĀ MANTOJUMA LIETĀ

Sakarā ar Latvijas š. g. 7. aprīļa numurā ievietoto rakstiņu, paziņoju, ka P. Gruznas man par labu taisītais testaments stājies likumīgā spēkā un Fareles miertiesa š. g. 22. augustā manam pilnvarniekam izsniegusi mantinieka apliecību (Erbschein).

Olģerts Liepiņš

Divējā valodā

(Pārnesums no 1. lpp.)

Šis process ir dabisks un cilvēcisks un no tā īsākā vai ilgākā laika sprīdī — mēs nebūsim pasargāti neviens, atsevišķi vecākos vai sīkstākos latviešu celmus. Tā ir dīvaina likumība, ka grūtībās un briesmās mēs jūtamies ciešāk saistīti ar savu tēvzemi un tautu, nekā zināmā drošībā un labklājībā dzīvodami. Un tomēr — savādi ir lasīt šādas rindas, kas skumdinās pat daudzus viņā krastā, bet reizē varbūt arī izteiks daudzu cerības:

„Mīļā! — Priecājos, ka arī Tu reiz esi sākusi kustēties uz mūsu pusi. Nudien, nenožēlosi! Pirmais pusgads varbūt būs pagrūtāks, kamēr pieradīs un iedzīvosies, bet vēlāk redzēsi, ka te var dzīvot it labi. Katrā ziņā mēs še esam situējušies nesalīdzināmi labāk nekā Latvijā, lai gan tur vīrs pelnīja juriskonsulta algu. Bija jau savā romantika arī tur, bet grūti iedomāties, ka atkal vajadzētu dzīvot īrētā dzīvoklī bez elektriskās plīts un ledusskapja, braukt tramvajā vai autobusā un mēneša beigās tomēr knapināties, lai varētu savilkt galus. Kur tik daudz zaudēts un pārdzīvots, nudien, negribas vairs pamest še no jauna iekārtoto dzīvi, lai vēlreiz sāktu no gala, pie tam — ar visai ierobežotām izredzēm. Es to vairs nespētu — neesmu vairs jaunā... Vīrs gan sākumā ruca pretī, kad viņam to teicu, bet nu jau arī pats palicis domīgs. Un zinu vairākus, kas še rīkojas uz paliekošu dzīvi. Domāju, ka arī Tev tas būtu labākais atrisinājums. Starp citu — Tavs sponsors iemīlējies Tavā bildē un nesen pateica, ka bildināšot Tevi tūlīt pēc atbraukšanas. Amerikāņi jau tādi strauji... Redzēsim, kā viņš Tev patiks! Varbūt Tu celsies vēl augstāk par mums..."

Jā, — arī tas ir dabiski un saprotami, jo cilvēki ir dažādi, un ne visiem ir viņu vēstules. Un tomēr — vēl gribas cerēt un ticēt brīnumam!

Avīžnieku ziedojums latviešu aprūpei Vācijā

Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa, kas 1946. g. noorganizēja apgādu un laikrakstu Latvija, ko, kopas dalībnieku vairumam izceļojot no Vācijas, 1949. g. nodeva Latviešu centrālai komitejai, ziedojusi saviem līdzekļiem DM 1633 atbalstāmo tautiešu aprūpei Vācijā. Daugavas Vanagu Rietumvācijas valdei nodotas DM 253 izlietošanai invalidu aprūpei, bet archibīskapam prof. Dr. T. Grīnbergam DM 1380 slimo un veco ļaužu aprūpei Vācijā.

MŪSU LASĪTĀJU IEVĒRĪBAI

Vēršam mūsu lasītāju un līdzstrādnieku uzmanību uz to, ka mūsu laikraksta Anglijas redakciju Londonā vada redaktors Vilis Skultāns. Anglijas redakcijas adrese: 3, Prospect Place, Child's Hill, London N.W. 2. Mūsu redakcijas nodaļa Londonā pastāv tieši jūsu ērtībai, lai tur varat virzīt savu informāciju, ierosinājumus, jautājumus un vēlēšanās.

Latvijas redakcija

Latvijas vēsture un Latviešu leģiona cīņas

ATKLĀTA VĒSTULE HISTORY OF LATVIA AUTORAM PROF. A. SPEKKEM

Grupa bij. latviešu leģiona 15. divīzijas virsnieku — daļu komandieru redakcijai piesūtījusi un lūgusi publicēt sekojošo atklāto vēstuli prof. A. Spekkem.

„Nesen Zviedrijā M. Goppera izdevumā iznākusi prof. A. Spekkes Latvijas vēsture angļu tulkojumā. Atšķirībā no šīs vēstures izdevuma latviešu valodā, autors tulkojuma nobeigumā apskata arī latviešu leģiona formēšanu un cīņu gaitu otrā pasaules karā. Šis nobeigums autoram iznācis tik nepareizs, ka tiešām jābrīnās par autora drosmi šādus nepārbaudītus faktus publicēt nopietnā grāmatā.

Mēs neņemamies spriest, cik pietiekami pilnīgi autors aprakstījis 19. (2. latv.) divīzijas kaujas gaitas, bet, rakstot par 15. (1. latv.) divīziju, autors šīs divīzijas cīņas apzināti noklusē un tām savā vēsturē nepieskaras. Mums, 15. divīzijas karavīriem, kas cīnījāmies tāpat kā pārējie latviešu karavīri, gribētos zināt iemeslus, kāpēc mūsu kaujas darbība Latvijas vēsturē jānoklusē. Mēs tāpēc atļaujamies izteikt dažus jautājumus tieši grāmatas autoram:

1) Vai Jūs, godājamais profesora kungs, rakstot šo vēsturi, arī iepazināties ar latviešu leģiona archīva dokumentiem?

2) Grāmatas ievadā norādīts, ... ziņas par latviešu leģiona kaujas d... bību iegūtas no plkv. Silgaiļa, ... tiešām šādu leģiona kauju apra... Jums iesniedza plkv. Silgailis?

3) Vai tas ir tikai gadījums, ... arī tas darīts ar zināmu nolūku, ... 15. divīzijas kaujas darbības ra... rošanai par piemērotāko Jūs izvē... ties plkv. Aperāta kaujas grupas ... ģisko gājienu un bojā eju pie ... zuļu ciema?

4) Varbūt Jūs tomēr būsit dzird... ka daži 15. divīzijas pulki no ... ma izlauzās?

5) Ja Jūs, profesora kungs, ... par iespējamu aprakstīt dažu ... vežu runas, vai nebūtu bijis ... gāk aprakstīt citu karavīru d... kaujas laukā?"

Atklāto vēstuli parakstījuši ... jošie bij. 15. divīzijas atsevi... komandieri: bij. artilērijas pu... mandieris atv. plkv. V. Skaist... 32. grenadieru pulka komand... plkv. Arv. Krīpens, 33. pulk... atv. plkv. V. Janums, 34. pu... atv. plkv. K. Dzenīt-Zeniņš ... pltn. A. Vīksne, bij. 15. div. ... batalj. kom. atv. maj. V. Hā... un div. kājn. priekšnieka palīgs ... tikas jautājumos atv. maj. K. A... kalns.

Hangelāras divi gadi

KĀ LIDLAUKA HALLES GRAUSTS KĻUVA PAR BALTIEŠU STUDE... GARA DZĪVES CENTRU

Baltiešu kristīgo studentu mītne Hangelārā oktobra beigās atzīmēja divu gadu pastāvēšanu. Šo laika ziņā mazo jubileju varētu arī nepieminēt, un daudziem tā arī aizgāja neatminēta, taču laikā, kad mūsu bēgļu gaitās notikušas tik milzīgas pārmaiņas, kad no aizbraukušajiem tik bieži jādzird, ka Vācijā vairs ir tikai slimie un nespēcīgie, tad jāsaka, ka Hangelāra pierāda pretējo, un tādēļ tā pelnījusi lielāku ievērību.

Hangelāra ir karā nopostīts lidlauks Bonnas tuvumā, — un Bonnā ir universitāte, kurā gribēja studēt daudzi latvieši un arī mūsu kaimiņtautu jaunieši, bet nebija kur dzīvot, jo tuvumā neatradās arī neviena DP nometne. Tad mūsu tautietis mācītājs Jāzeps Urdze nolēma palīdzēt mūsu censoņiem un sāka kādas bijušās lidlauka halles graustā izbūvēt cilvēku mītni. Viņam radās atsaucīgi palīgi — paši studenti un vēlāk arī daudzi brīvprātīgi talcinieki no tālām pasaules malām.

Tā šajās drupās radās pieticīga pajumte pāris desmit studentiem. Bet to skaits vēl turpina augt. Ar rudens semestra sākšanos novembrī sabraukšot ap 50, un tādēļ Hangelārā vēl vienmēr būvē. Bez daudzajām dzīvojamām istabām pasākts izbūvēt lielāku virtuvi, mazgātuves un veļas mazgājamo iekārtu, centrālo apkuri un darbnīcu telpas. Lielākais nodoms ir savas dārzsaimniecības un galdnieku darbnīcas iekārtošana. Šiem pasākumiem jau viss vajadzīgais apgādāts (piem., 3 ha zemes), tikai vajadzīgi lietpratēji vadītāji. Tādēļ māc. Urdzem ir lūgums pie tautiešiem, kas ir speciālisti šajās nozarēs un nedomā izceļot, var būt arī invalidi vai no veco ļaužu mītnes — nākt strādāt savā arodā Hangelārā!

Ar atzinību mācītājs piemin vācu iestāžu atsaucību šim pasākumam, pāris gadījumos piešķirot arī prāvu naudas atbalstu. Turpretim no to organizāciju puses, kuru uzdevums ir palīdzēt bēgļiem, nav saņemts nekāds atbalsts un sākumā pat apzināti likti šķēršļi. Bet māc. Urdze ir nenogurstošs cīnītājs latviešu censoņu labā, un, vērojot divos gados sasniegto, viņš tiešām var ar paļāvību raudzīties tuvākā nākotnē.

Uz Hangelāru no franču joslas pārcēlies grafiķis Mauriņš. Viņš saka, ka no mākslas dzīvot tagad esot vislielākā māksla un tādēļ nododas „reālākām" lietām — gatavo logu un durvju rāmjus. Taču arī mūzai kalpot viņš nav aizmirsis un varēja parādīt krietnu klāstu akvareļu, gan no dzimtenes atmiņām, gan Reinas krastos gleznotus. Arī agronome Rudzīte te ieradusies no franču joslas un nodomājusi Bonnā sasniegt doktores gradu.

Hangelāru tās atceres dienā apciemoja arī mūsu zinātnieki prof. Šturms ar kundzi prof. Hauzenbergu-Šturmu un prof. Kampe. Viņi pēc Pinebergas atraduši paliekamu māj... Bonnā, kur var nodoties zinātni... darbam.

Hangelārā uz laiku pajumti r... arī latviešu studenti no Zvied... Francijas un Anglijas. Arī tur... tā būs mūsu zinātnes un gara r... zentantu un censoņu pulcēšanā... ta. Kā latviešu darba prasmes ... ra rosmes spilgts pierādījums, t... tagad guvusi paliekamu nozīmi.

Jānis Liep...

Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

Latviešu miera draudze Londonā, pr... Bergs, 10, Fairfax Rd., 12. nov. pl. 1... dzes vakars ar R. Pavasara referātu ... cīgais laikmetīgajā drāmā; tējas galds.

Guildfordā, prāv. B. Fedders, Merro... John's baznīcā, 11. nov. pl. 16,15.

Ziemeļanglijas-Bradfordas draudze, m... Āboliņš, Hullā, Mathews bazn., valst... ku dievkalp. ar dievgaldu, 11. nov. pl. ... Laulāti: Boriss Kappa ar Rasmu Brig...

Austrumanglijas draudze, māc. A. D... Papworth, Welfare Hut, 3. nov. pl. 1... galds. — Peterborough, 34, Priestgat... plēša svētku dievkalp., 11. nov. pl. 1...

Mančesteras draudze, māc. P. Na... Prestonā, Kristus bazn., 4. nov. pl. ... Boltonā, St. Georges bazn., 10. nov. pl... valsts svētku dievkalp. visas draudz... rogā, piedalās archibīskapa vietn. ... E. Bergs, dziesmu lapiņas. — Stoke-on... Hartshill Parish Church, valsts sv. die... 11. nov. pl. 15,15.

Vidusanglijas draudze, māc. E. ... bārdis, Česterfīldā, Holy Trinity ... (Newbold Rd.), valsts svētku die... 10. nov.

Skotijas draudze, māc. J. Sapiets, N... Dāņu misijas bazn., 10. nov. pl. 17. — ... rā, 11. nov. pl. 15,30.

Katoļu dievkalpojumi, Boltonā, St. ... R. kat. baznīcā, 10. nov. pl. 15, svē... Vissv. sakramentu. — Mančesterā, sv... St. Mary bazn., Mulberry Str., 11. n... 12; baznīca atrodas pretī Town Ha... sētas centrā.

Citi sarīkojumi

Valsts svētku atceres koncerts, ... Cooperative Hall, Bridge Str., 10. ... 16,30; programmā sūtņa K. Zariņa ... solistu un 4 apvienoto koru koncert... dirig. D. Vītola un A. Pommera ... pl. 19,30 saviesīgs vakars, spēlēs ... orķestris; ieejas maksa koncertā šil... 4/—, saviesīgā vakarā 3/—; nokļūš... autobusu 24, 25, 28, 29 un 30 līdz Mark...

LBL Derby nod., Lāčplēšu svētki, ... tum Hotel telpās (Osmaston Rd., trol... 66 un 88 līdz Regent Str.), 3. nov. ... plkv. R. Oša referāts un DVF Notin... nod. jauktā koŗa koncerts dirig. K. ... vadībā; pēc tam saviesīgs vakars a... ieeja 3/—.

DVF Vansfordas un Pīterborovas nod., ... svētku svinīgais akts un M. Zīvert... Tīreļpurvs izrāde, St. John's Hall, ... Walk Peterborough, 17. nov. pl. 19.

DVF Berlejas nod. biedru pilnsapulc... lejas nometnē, 6. nov. pl. 20.

Ročdales latviešu organizāciju valst... ku atcere ar garīgo aktu, referātu un ... nesumiem, Sv. Lukasa bazn. zālē, 1... pl. 17.

DVF Oksfordas nod. valsts svētku ... New Road baptistu baznīcā, 18. nov.: ... dievkalpojums (māc. R. Slokenbergs), ... referāts un mūzikāli priekšnesumi, ... beigumā groziņu vakars ar dziesmā... pārrunām.

Krusta karš par mieru

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Mūsu pusmiljona pilsētas galva nesen izsludināja propagandas nedēļu par mieru, lai pilsētas iedzīvotājiem paleiktu un ieskaidrotu stāvokļa nopietnību un briesmas, kas varētu draudēt amerikāņu nācijai. Ar vadmotīvu — krusta karš par mieru pilsētas vecākais aicināja visus pilsoņus piedalīties šai akcijā. Šoreiz uzsvars bija likts uz tām pilsētā dzīvojošām tautībām, kuru zemes atrodas aiz dzelzs priekškara.

Lietuvji demonstrē savas tautas ciešanas Ročestras krusta karā par mieru.

Impozantā gājiena priekšgalā soļoja amerikāņi — pirmā un otrā pasaules kara dalībnieki parādes tērpā, nesot ASV zvaigžņotos karogus. Brašajiem kara aviācijas un flotes orķestriem sekoja ar saviem nacionāliem karogiem lietuvieši un ukraiņi, to vidū daudz agrāk ieceļojušo. Lietuviešiem bija atļauts arī demonstrēt sarkano varu Lietuvā, ko pirms pāris gadiem vēl nevarējām cerēt. Uz garas, kustīgas platformas simboliski bija attēlotas tautas ciešanas: lietuvju jaunava piesieta krustveida stabam, kura priekšā divas meitenītes nometušās ceļos, bet aiz tām uz galvaskausiem izraibināta pjedestāla sēdēja labi izgrimēts Staļins, vicinot gaisā nagaiku; pie viņa kājām, dzelžos sakalti un cietumnieku drēbēs, divi lietuviešu jaunekļi. Platformas sānos uzraksti: „750.000 lietuviešu dvēseles brēc pēc palīdzības," „Labais tēvocis Džo" uc., kas amerikāņu skatītājiem atgādināja viņu politiskās vadības kļūdas.

Ukraiņu nestajos lozungos izcēlās prasība pēc patstāvīgas valsts un Krievijas sadalīšana, kā arī zīmīgs aicinājums amerikāņu nācijai un vadībai: „Iznīciniet komūnismu, citādi komūnisms iznīcinās jūs!" Amerikāņi dažkārt paraduši pavīpsnāt par līdzīkiem skatiem ielās, izteikt piezīmes vai pasmieties, bet šoreiz tas bija pavisam citādi. Ar sevišķu nopietnību un pārdomām par savu nākotni tie nolūkojās iespaidīgajā gājienā, kas tiem lieku reizi atgādināja — kā mirst Baltijas tautas, tā mirs arī citas, ja laikus nebūs izšķirējas rīcības.

Tikai žēl, ka lietuvieši ar ukraiņiem, acīm redzot, bija rīkojušies bez sazināšanās ar pilsētā dzīvojošiem latviešiem un igauņiem, kas lieku reizi pierāda, ka sadarbības visu vēl nav. Būtu iespaidīgāk, ja gājienā resp. krusta kara ievadījumā būtu pārstāvētas visas Baltijas tautas, kam taču vienāds liktenis.

Gājienā beigās pie pilsētas pārvaldes nama pilsētas vecākais uzrunāja sapulcējušos, aicinot uz modrību un sagatavotību. Pēc tam gaisā palaida balonus lidojumam (kaut arī simboliski) uz zemēm aiz dzelzs priekškara. Sabiedriskās domas noskaņošanas ziņā krusta karš par mieru bija izdevies un katram amerikānim lika saprast, ka miers nav izcīnāms tikai propagandas gājienos, vārdu karā un kompensāciju pasniegšanā pretiniekam. Kļūmīgie notikumi Korejā padarījuši akūtu veco patiesību — ja gribi mieru, gatavojies karam.

Varbūt šādu impozantu sarīkojumu amerikānis savā dzimtajā pilsētā redz tikai reizi vai divas; bet katru dienu tas ielās redz parādāmies uzrakstus, kādi tur, droši vien, bija arī otrā pasaules kara laikā. Tās ir tumšpelēkas izkārtnes ar gaišdzelteniem burtiem, kas norāda patvertnes. Tādu redz aizvien vairāk, un neviens amerikānis nav tik naīvs, lai patvertni iedomātos par slēptuvi no saules vai lietus gāzēm. Un Amerika bruņojas kāpinātā tempā — krusta karam par mieru ar ieročiem.

Zīmīgi arī, ka vismaz viens galvenais ceļš, kas ved uz lielpilsētu, apzīmēts ar lielu plāksni, kur rakstīts: „Ienaidnieka uzbrukuma gadījumā šis ceļš būs satiksmei slēgts." Protams, ka tādā gadījumā visai civīlai satiksmei vajadzēs novirzīties pa mazākiem apkārtceļiem. Kara dievs neatlaidīgi māj, lai kā arī dažs amerikānis to negribētu redzēt un just; viņš samana to pat savā darbā, kur aizvien vairāk apcērpj izejvielas nemilitārām vajadzībām. Viņš to nojauš arī pēc tā, ka vai nu viņa paša piederīgie vai arī draugs pēc drauga ietērpjas karavīra drēbēs un dodas apmācībās, kas intensitātes un disciplīnas ziņā tuvas skarbajiem kara apstākļiem.

A. Vilks

Ročestrā, oktobrī

Fraternitas Livonica 25 gadi

Prezidiju konventā organizētajai akadēmiskajai jaunatnei 1926. gada 29. oktobrī piepulcējās latviešu studentu korporācija Fraternitas Livonica, kuras locekļu skaits pārsniedzis 200. Pirmajā vietā liekot tēvzemi un darbu tās labā, tie uzticīgi sekojuši korporācijas devīzēm — Lūzti, bet nelielies, Vīrs un vārds; korporācijas krāsas: zils, violēts un zelts. Fraternitas Livonicas locekļu rindās minams nelaiķis Dr. A. Bīlmanis, prof. K. Straubergs, nelaiķis prof. A. Dauge uc. izcilas personības. Ievērojams skaits filistru darbojušies valsts, pašvaldību un saimnieciskās dzīves nozarēs, izglītības laukā un armijas rindās, pildot atbildīgus uzdevumus. Livoniķi cīnījušies arī atbrīvošanas cīņās, viņu vidū bijuši kalpakieši un Latvijas kara skolas pirmā izlaiduma virsnieki, kas ar varonību apliecinājuši savu piederību neatkarīgajai Latvijai. Ievērojamu skaitu locekļu korporācija zaudēja baigajā gadā un otrā pasaules karā. Fraternitas Livonica arī izveidoja sirsnīgas draudzības attieksmes ar lietuvju studentu korporāciju Fraternitas Baltiensis Kaunā, kas ievērojami sekmēja abu brāļu tautu akadēmiskās jaunatnes sadarbību un tuvināšanos.

Kaut tagad izkliesti visās zemēs, livoniķi gatavi atkal dot savu daļu, kād tas būs vajadzīgs, lai pēc gadiem kopā ar visu tautu satiktos atbrīvotajā dzimtenē.

A. V.

Latviešiem trimdā jāturas pie savām draudzēm

BAZNĪCAS VADĪBAS SANĀKSMES ASV UN KANADĀ

Laiks ziņo, ka Ņujorkā sanākusi Latvijas ev. lut. baznīcas pārvaldes ASV paplašināta sēde, piedaloties pārvaldes priekšsēdim zv. adv. P. Eglītim, archibīskapa vietn. prāv. J. Kullītim, prāv. K. Birzniekam, sen. A. Rumpeterim, kā arī Ņujorkas un apkārtnes mācītājiem. Sēdē konstatēja, ka dažās vietās ASV nav nodibinātas latviešu draudzes, kaut arī tas bija iespējams. Še vainojama tautiešu pasīvitāte un nevēlēšanās nest materiālus upurus savām draudzēm. Vietās, kur latviešu draudzes jau nodibinātas, latviešiem nebūtu pamata palikt amerikāņu draudzē. Palīdzības sniegšanai trūcīgiem tautiešiem pie draudzēm dibināmi palīdzības fondi. Skolu vajadzībām nolēma izdot Ticības mācības I daļu.

Latvijas ev. lut. baznīcas pārvalde ASV turpmāk darbosies šādā sastāvā: priekšsēdis zv. adv. P. Eglītis, pirmais vietn. prof. K. Kundziņš, otrais vietn. prāv. J. Kullītis. Pēdējais vadīs latviešu garīgo dzīvi ASV austrumpiekrastē un vidienē, bet prof. K. Kundziņš rietumu piekrastē. Pārvaldes sekretārs — prāv. K. Birznieks.

Hamiltonā sanāca Kanadas latviešu ev. lut. mācītāju rudens konference, piedaloties visiem 15 latviešu ev. lut. mācītājiem Kanadā. Konferences vadītājs archibīskapa pārstāvis prāv. A. Skrodelis iepazīstināja dalībniekus ar Latvijas ev. lut. baznīcas vadlīnijām trimdā. Vienojās par sekojošiem pamatprincipiem:

Jācenšas izveidot patstāvīgas latviešu draudzes un draudžu kopas, nepakļaujoties asimilācijas tieksmēm un nepielaujot latviešu grupu un sekciju veidošanu svešvalodu draudzēs. Draudžu uzbūvē atstāt draudzēm visas tās pašnoteikšanās tiesības, kādas paredzētas Latvijas ev. lut. baznīcas satversmē, un izlemjot tādus jautājumus, kas radušies tikai trimdā un satversmē nav paredzēti, respektēt draudžu tiesības. Mācītāju saimes ētikas sargāšanai respektēt katra Latvijas ev. lut. baznīcas mācītāja darbu tajā draudzē vai apgabalā, kur viņš jau strādā saskaņā ar pieminētiem pamatprincipiem. Sadarboties ar Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskapa pārstāvi Kanadā un sekmēt viņa darbību minēto principu iedzīvināšanai. Konference vēl atzina, ka šis laiks ir nopietns un prasa visu latviešu visciešāko kopību un sadarbību; tāpēc arī visi mācītāji, kas, apkopjot latviešu draudzes, saņem atbalstu no dažādām ev. lut. baznīcām, sadodas rokām un vienojas atturēties no jebkādiem uzbrukumiem presē, kā pašu, tā atbalstītāju baznīcu interesēs, censoties ietekmēt šai virzienā arī savas draudzes un latviešu aprindas.

No Edmontonas, Otavas, Montrealas...

KANADAS LATVIEŠU ATSAUCĪBA

Uz Palīdzības akcijas vadītāja aicinājumu sniegt palīdzīgu roku trūkumā nonākušiem tautiešiem Vācijā, viena no pirmām atsaukusies Edmontonas latviešu biedrība Imanta, ziedojot līdzekļus 10 pārtikas saiņu nosūtīšanai uz Vāciju. Edmontonas latvieši sapratuši, cik grūtos apstākļos tagad jādzīvo lielākai daļai latviešu Vācijā, un nodibinājuši savu palīdzības fondu, kuram ikviens mēnesī ziedo vienas darba stundas pelņu. Tādā kārtā Imantai būs iespēja arī turpmāk sūtīt uz Vāciju saiņus ar pārtiku un drēbēm. Biedrības priekšnieks J. Mūzis un viņa vietniece, pazīstamā dzejniece Velta Toma rūpējas, lai, neatkarīgi no kārtējiem sūtījumiem, Ziemsvētkos iepriecinātu vairākus trūcīgus tautiešus.

Šim cildenajam palīdzības darbam ar dziļu kristīgu cilvēku mīlestību sekojusi Otavas ev. lut. latviešu draudze, kas caur Latviešu nacionālo apvienību Kanadā piesūtījusi 200 DM ziedojumu trūcīgiem veciem tautiešiem Vācijā, un Montreal'as latviešu teātris, kas ar sava direktora arch. A. Klinklava vidutājību piesūtījis 81,90 DM — daļu no Kad sievas spēkojas pirmizrādes atlikuma, izsniegšanai trūcīgiem bij. karavīriem. Organizācijā ziedojumiem pievienojas arī atsevišķu tautiešu ziedojumi, no kuriem jāatzīmē J. Brīves vērtīgais lietotu drēbju sūtījums.

Visiem ziedotājiem tālajā Kanādā Palīdzības akcijas vadītājs V. Skaistlauks ziedojumu saņēmēju vārdā izsaka sirsnīgu pateicību.

Otra Beļģijas latviešu grupa Kanadā

Latvijas sarkanā krusta Beļģijā organizētajā izceļošanas akcijā otrā Beļģijas latviešu grupa jau ieradusies Kanadā. Izceļošanu atbalstīja LWF pārstāvis Dr. Ostergrēns, kas bija ieradies Briselē, piešķirot aizdevumus ceļa izdevumu samaksai tiem, kas paši tos nespēj segt. Ceļu uz Kanadu grupa veica lidmašīnās, ko bija sagādājusi Pasaules baznīcu eukumeniskā padome.

Kanadas konsulātā LSKB pārstāvim aizrādīts, ka Kanada labprāt ņems pretim vēl lielāku skaitu latviešu, kas Kanadas apstākļiem izrādījušies piemēroti un ir arī labi darbā. Konsulāts ieteicis LSKB arī turpmāk pieņemt latviešu lūgumus ieceļošanai Kanadā, palīdzot tiem kārtot formālitātes, un apsolīja LSKB iesniegtos lūgumus pieņemt un apstrādāt ārpus kārtas. Šis solījums jau realizējies arī praksē. Aizdevumus ceļa izdevumu segšanai, kur tādi vajadzīgi, LSKB kārto ar Dr. Ostergrēnu Londonā.

Lielākā latviešu katoļu vienība Ontario

SARUNA AR GARĪGĀS APRŪPES VADĪTĀJU DEKĀNU D. MŪRNIEKU

Apmēram desmitā daļa no latviešu trimdiniekiem ir katoļi. Pārskatu par latviešu katoļu gaitām trimdā Latvijas līdzstrādniekam sniedza garīgās aprūpes vadītājs latviešiem un igauņiem Vācijā un Austrijā dekāns D. Mūrnieks, kas sarunas brīdī arī pats jau bija ceļā jūtis. Kā dekāns uz jautājumiem paskaidroja, latviešu katoļu skaits trimdā Vācijā bijis ap 10.000. Šis procents ir mazs, samērā ar katoļu skaitu Latvijā — 25 proc., bet komūnistu pēkšņā ofensīva tieši pret katoļu apdzīvotiem apgabaliem daudzēm nogrieza ceļu evakuācijai. Latviešu katoļu garīdznieku trimdā ir 40; bez tiem 3 jau miruši. Uz ASV tālāk emigrējuši ap 2500 katoļu un 11 garīdznieku. Austrālijā, Kanadā un Anglijā apmešanos atraduši ik pa 2000 katoļu un ik pa 2 priesteri.

„Garīgās aprūpes darbu trimdā apgrūtina tas, ka katra prāvesta draudze ārkārtīgi izklaidēta teritoriāli," izteicās dek. D. Mūrnieks. „Maz bija nometņu, kur katoļi būtu kopā vairāk par dažiem simtiem. Prāvestiem pastāvīgi bija jāatrodas ceļā, līdztekus jārūpējas arī par emigrācijas, karitātīvu, sabiedrisku uc. lietu kārtošanu. Viņiem daudz palīdzēja draudžu vecākie nometnēs, dāmu komitejas, skolotāji, inteliģence. Par katoļu stāju ticības lietās var priecāties, un kopējās ciešanas arī daudzus vienaldzīgos darījušas dedzīgus. Caurmērā ap 90 proc. kārtēji apmeklēja dievkalpojumus un atsaucās visās ticības un baznīcas lietās. Tas pats sakāms par latviešu katoļu nacionālo stāju, un gribētos apgalvot, ka latviešu katoļi visiem pārbaudījumiem izies cauri dzīvi savai tautai un valodai. Garīdznieki aprūpes darbā guvuši daudz pieredzējumu un jaunas atziņas kā ticības lietās, tā tautas sadzīvē."

„Savu latviešu katoļu draudžu organizēšana imigrācijas zemēs nebūs tik viegla kā Vācijā, bet kur ir mūsu garīdznieks, tur tomēr iespējami visumaz savi dievkalpojumi. Lielākā latviešu katoļu vienība pašreiz laikam gan ir Ontario un apkārtnē — ap 500 ticīgo ar prāvestu Dr. B. Kokinu priekšgalā. Trimdas laikā [illegible] pavisam 212 laulību, 281 kristības, 64 miršanas gadījumi un 69 konversijas."

„Svētais Krēsls latviešu tautai kā dzimtenē, tā trimdā arvien parādījis lielākās simpatijas, kas izpaudušās vārdos, rakstos un darbos. No latviešu katoļu organizācijām trimdā visaktīvākā ir Latviešu katoļu studentu apvienība Dzintars, kas veic lielu, paliekamu darbu kā studijās, tā reliģijas laukā un propagandā par Latvijas brīvību un godu. Pastāv arī latviešu katoļu akadēmiķu biedrība un latviešu katoļu organizāciju savienība. Trimdā daudz veikts arī katoļu laikrakstu un grāmatu izdošanā; dažas grāmatas arī tagad atrodas sagatavošanā."

„Savu slimo, darba nespējīgo un trūcīgo atbalstam Vācijā emigrējušie katoļi no citām zemēm saziedojuši jau tuvu pie 9000 marku. Latviešu katoļu Vācijā vēl ir ap 700, no tiem emigrācijas izredzes apmēram trešdaļai. Palicējiem būs vajadzīgs garīgs un materiāls atbalsts. Negribu teikt, ka slimot, būt vecam vai bez darba Vācijā ir ļaunāk nekā citur. Laikam gan būs otrādi, it sevišķi, ja nav radu un paziņu. Bet bez žēlsirdības darba nevaram iztikt ne te, ne tur."

„Latviešu katoļu teoloģijas studentus pārzina un vada Viņa Eminence bīskaps Sloskans. Pašreiz teoloģiju studē 12 latviešu katoļu. Lielākais svētceļojums notika 1949. g. maijā uz Brīnumdarītājas Dievmātes kapellu Altetingā; tur novietoja arī latviešu svētceļnieku pieminas plāksni, kurā tie izlūdzas no Dieva savas dārgās tēvzemes Latvijas brīvību."

L. R.

Gādās skolas grāmatas atbrīvotai Latvijai

Kā Laiks ziņo, Ņujorkā notikusi Latviešu konsultātīvās kopas prezidija un Brīvās Eiropas komitejas izglītības lietu speciālistu apspriede, kur pārrunāti jautājumi par mācības līdzekļu sagādi latviešu pamatskolām un vidusskolām atbrīvotajā Latvijā. Brīvās Eiropas komiteja paredzējusi ar saviem līdzekļiem sagatavot vajadzīgās skolas grāmatas visām Austrumu un Viduseiropas valstīm, lai pēc to atbrīvošanas no komūnistu jūga šo zemju skolas neciestu grāmatu trūkumu. Latviešu konsultātīvā kopa sazinā ar latviešu izglītības darbiniekiem jau uzsākusi to grāmatu saraksta sastādīšanu, kādas lietoja Latvijas skolās pirms boļševiku okupācijas. Grāmatu piemērotību atjaunotās Latvijas skolām pārbaudīs latviešu izglītības un skolu darbinieki, kurus piesaistīs Brīvās Eiropas komitejas studiju centriem. Pa vienam eksemplāram no katras pamatskolu un vidusskolu grāmatas nodos Brīvās Eiropas komitejai, kas tās no jauna iespiedīs vajadzīgā skaitā. Jau atvēlēti līdzekļi latviešu bibliotēkas iekārtošanai pie studiju centra, kur komplektēs latviešu periodiskos izdevumus un grāmatas.

LATVIEŠI EIROPĀ...

★ Bavārijas apgabalā septembrī reģistrēti 3269 latvieši, kas dzīvo 20 kopās un nometnēs; no tām 7 vēl IRO pārvaldē, bet pārējās vācu saimniecībā. Šo tautiešu vidū 17 proc. bērnu līdz 18 g., kamēr 37 proc. pieaugušo pārī 50 g. Nodarbināto tikai 254.

★ Minchenes transitnometnē Funka kazarmās latviešu komiteja iekārtojusi grāmatu un laikrakstu kiosku, kur dabūjami visi jaunākie latviešu izdevumi, kā arī latviskas piemiņlietas un rakstāmpiederumi. Nometnē darbojas arī latviešu-lietuvju kooperātīvs-kantīne Baltica.

★ Kanštates latviešu komitejā, kas tagad pārorganizējusies par LCPV nodaļu, valdē ievēlēti A. Švarcs (priekšsēdis), Dr. P. Lapsa, J. Puriņš, J. Kārkliņš un P. Mača. Nodaļa apvieno 87 biedrus

★ Latviešu mākslinieku un daiļamatnieku kopa Lielbritānijā nodibinājusi pasākumu Daiļapgāds mākslas un daiļamatniecības darbu izvietošanai. Daiļapgāds atvērs salonus Londonā un Līdsā, kur izstādīs gleznas, zīmējumus, tēlniecības darbus un daiļamatniecības izstrādājumus. Mākslinieki un daiļamatnieki, kas vēlētos nodot komisijā savus darbus izstādīšanai salonos, lūgti rakstīt kopas valdes priekšsēdim R. Priedem, 4, Mexborough Drive, Leeds, 7.

★ Aizbraucot uz Kanadu, LSKB ziedojuši latviešu grāmatas šādi Beļģijas tautieši: J. Sproģis, H. Vecziediņš un E. Ķēniņš. J. Jerumane ziedojusi lietotas drānas.

...UN AIZJŪRĀ

★ Vašingtonas štata latviešu biedrības Takomas nodaļas valdē ievēlēti prof. Dr. P. Dērmanis, E. Robiņš, K. Videnieks, M. Skuja un K. Agars, bet revīzijas komisijā Pētersons, Kraulis un Dr. Andreiko.

★ Linkolnas latviešu palīdzības biedrības valde pārorganizējusi darbu, sadalot pienākumus šādi: V. Krūmiņš — teātra režisors, J. Brempelis — teātra administrātors, J. Mierkalns — koncertu un priekšlasījumu nozares vadītājs; jaunatnes sekciju vadīs J. Eglīts, bet fizisko audzināšanu A. Medne. Nākošajā uzvedumā paredzēti Trīnes grēki.

★ Vicitā (Kanzasā) pirmo dievkalpojumu vadīja māc. Būmanis, piedaloties 60 latviešiem. Ievadītas sarunas par regulāru dievkalpojumu rīkošanu.

★ Londonas (Ont.) latviešiem pēc ilgāka laika bija izdevība dievkalpojumā dzirdēt mācītāju A. Lūsi. Pēc dievkalpojuma ģenerālkonsuls R. Braisons baznīcas laukumā iedēstīja ozolu kā Latvijas simbolu. Pie sekojošā kafijas galda draudzes locekļi noklausījās ģenerālkonsula R. Braisona un UN pārstāvja H. Movata runu. Runātāji aicināja latviešus vēl vairāk iepazīstināt Kanadas sabiedrību ar saviem komūnisma pieredzējumiem. H. Movats izteica cerības, ka Latvija atkal reiz būs brīva UN saimē.

Ko dzirdam Latvijā

Selekcijas stacijā vēl sliktāk nekā kolhozā

PLĀNU NEPILDA, BET ORDEŅI KRĪT

Komūnistu partijas sekretārs V. Krūmiņš Sovetskaja Latvija sūdzas: Daudzos rajonos nav izpildīts lopu pieauguma un to ražības celšanas plāns. Sevišķi neapmierinošs stāvoklis ir Auces, Priekules, Maltas, Zilupes, Dagdas, Krāslavas, Kārsavas, Grīvas, Abrenes un Ludzas rajona kolhozos. Nerūpējas arī par lopbarības uzkrāšanu, pie kam atzīmēti pat lopbarības izsaimniekošanas fakti. Tāpat neapmierinoša ir lopbarības ievākšana. Sovhozu ministrijas saimniecības un Rīgas cūkkopības tresta sovhozos nav izpildīts govju un vaislas cūku pieauguma plāns. Jāpanāk, lai fermu vadības posteņos strādātu cilvēki ar zootechniskām zināšanām un organizēšanas praksi, tādi, kas mīl savu darbu, ir nevainojami godīgi un līdz galam uzticīgi kolhozu lietai un Ļeņina-Staļina partijai. (Šādu fainomenu gan neatrast!)

Lai nu kā iet pa apakšu, no augšas atkal nobiris ordeņu un medaļu lietus līdzīgi rudens lapām. Lielāka grupa sagādes ministrijas, partijas un padomju darbinieku apbalvota ar PSRS ordeņiem un medaļām par 1950. gadā lopkopības produktu plāna izpildi. (Gan atceramies, ka arī pagājušā rudenī bija tāda pat brēka par gaļas un sviesta plāna „noraušanu".)

CĪŅA PAR DZIMTNIECĪBAS NOSTIPRINĀŠANU

Kolhoza Ļeņina ceļš priekšsēdis A. Rēķis raksta: Šī gada sākumā Tukuma rajona izpildkomitejas finanču nodaļa pieņēma darbā par finanču aģenti mūsu kolhoza strādnieci Bronislavu Silavu. Viņas atsaukšana no kolhoza un pieņemšana jaunajā darbā izdarīta bez kolhoza vadības piekrišanas. Par šo rupjo kolhoza nolikuma pārkāpšanu iesniedzām sūdzību Tukuma rajona prokuroram. 15. martā viņš piesūtīja kolhozam paziņojumu, ka finanču nodaļai dots norādījums atbrīvot Silavu no finanču aģentes darba un nosūtīt atpakaļ uz kolhozu. Apmierinājies ar šo papīrīti, prokurors neturējās par vajadzīgu pārbaudīt sava norādījuma izpildīšanu, un tā Silava līdz šai dienai strādā izpildkomitejā.

Tāpat septembrī Tukuma sakaru nodaļas priekšnieks T. Lepsis, neprasot kolhoza pārvaldes piekrišanu, pieņēma sakaru dienestā kantora darbā kolhoznieci Annu Grosenī. Par spīti prokurora norādījumam, arī Lepsis līdz šim vēl nav ļāvis Grosenei atgriezties kolhozā darbā.

KĀ STRĀDĀ SELEKCIJAS STACIJA AR „STARPREPUBLIKĀNISKU NOZĪMI"

V. Huchlancevs raksta: Mežotnes cukurbiešu selekcijas stacijai ir starprepublikāniska nozīme. Bet savādi, ka šajā zinātniskajā iestādē zinātne atrodas pašā pēdējā vietā. Stacijas galvenajā ēkā, kas gandrīz ir iekārtota, no daudzajām telpām tikai trīs mazās istabas ierādītas zinātniskām nodaļām. Pārējās ir dzīvokļi, klubs, veikals u.c. Stacijai nav ķīmijas laboratorijas, un tā var veikt tikai visprimitīvākās analizes. Zinātniskā direktora vietnieks Taranjuks atzīstas, ka „cukurbietes pie mums sliktākas nekā kolhozos". Pārzine Fradkina stāsta, ka stacijai nav pat kārtīgas sējammašīnas, kādēļ sēj nevis, kad vajadzētu, bet gan, kad var dabūt sējēju no kolhoziem. Direktors Sēmikins izdara mēģinājumus ar virsmēslojumu, kas praksē sen jau pārbaudīts. Lai gan stacijai vajadzēja pozitīvi ietekmēt cukurbiešu kultivēšanu ne vien Latvijā, bet arī Igaunijā un Lietuvā, taču 6 gadu laikā tā nav devusi nevienas jaunas cukurbiešu šķirnes, nedz arī izstrādājusi kādu efektīgu paņēmienu augstas ražas sasniegšanai.

NEDERĪGI ĶIEĢEĻI UN LOKOMOTĪVES

Komunsnab būvmateriālu nodaļas priekšnieks M. Slavinskis sūdzas: Ķieģeļrūpnīca Spartaks sistēmatiski nodod pasūtinātājiem brāķa ražojumus, radot celtniekos dibinātu sašutumu. Ministra vietnieks Bolotovs jau jūlijā apmeklēja rūpnīcu Priekulē, kur personīgi pārliecinājās, ka ķieģeļi ir sliktas kvalitātes. Taču līdz šim uzlabojumu nav.

Daugavpils rūpniecības un transporta nodaļas pārzinis S. Borisovs raksta: Sevišķi slikti ražošana nostādīta Daugavpils dzelzceļa darbnīcās. 8 mēnešu laikā valstij nav nodotas paredzētās 18 lokomotīves, 2 pasažieru vagoni un vairāki desmiti tonnu lējumu. Arī paveiktie un nodotie darbi ārkārtīgi zemas kvalitātes, ko liecina daudzās reklāmācijas par visai lielu summu. Vairākos gadījumos izremontētās lokomotīves tūlīt sūtītas atpakaļ otrreizējam remontam. Še vainojama nekārtīga ražošanas organizācija, kā arī visnepieciešamāko instrumentu trūkums.

RADIO — PA TĀLRUŅA VADIEM...

Irlavas ciems radioficēts pēc jaunā principa, kas devis 1000 stabu un 1500 kg vadu ietaupījumu: no rajona centra Tukumā programma nāk pa tālruņa vadiem uz Irlavas centrāli, kur to ar filtriem atdala no sarunām. Klausās, kā parasti, skaļruņos.

Rīgas izpildkomitejas priekšsēža vietnieks Binetjans Rīgas deputātu padomes sēdē referēja par pasākumiem iedzīvotāju apkalpošanas uzlabošanā. Sīkās darbnīcas apvienos un atvērs 10 jaunas. Pasūtinājumus pieņems pa tālruni (sarkanajiem kungiem), iekārtota arī mājturības priekšmetu labošanas darbnīca.

MEŽU VIETĀ LOCĪSIES KĀRKLI.

Komponists A. Žilinskis bijis jaunajās pilsētās pie Volgas — Komsomoļskā un Žiguļevskā. Viņa vārdiem runājot: „Tur viss stāsta, cik liela mūsu valstī ir staļiniskā gādība par cilvēku un viņa labklājību, — ielas asfaltētas un iekārtoti veikali." Šai pašā raidījumā R. Veide krieviski nodziedāja A. Žiļinska jauno dziesmu Lielās celtnes. Zīmīgs kāds cits raidījums, kur starp latviešu tautas dziesmām dzirdējām arī Lokatiesi, kārklu krūmi. Tas rāda, ka latviešus jau sagatavo tam laikam, kad vairs nevarēs dziedāt Lokatiesi, mežu gali, jo Latvijas mežus būs aprijušas padomijas „Lielās celtnes".

VISAUGSTĀKĀ „DEMOKRATIJA"

Tieslietu ministre Veinberga savā runā apgalvoja: Padomju tiesa ir visdemokratiskākā pasaulē, jo tautas tiesnešus un priekšsēdētājus ievēl pati tauta uz 3 gadiem („tauta" gan še jāsaprot — partija!). Spriedumus paziņo atklātā tiesas sēdē (atskaitot čekas „tiesu", kas soda miljonus, tautas tiesai atstājot tikai „sīkumus"). Nākošā instance pie mums ir LPSR augstākā tiesa, un tad nāk PSRS augstākā tiesa. (Un to sauc par demokratiju!)

Rīgas radio jaunatnei stāsta, ka „kapitālistu sabiedrībā sieva ir vīra verdzene un jūt pret vīru tikai bailes, ne reti arī riebumu". (Pad. savienībā gan baidās, pie tam abi divi — viens no otra, riebumu sajūtot pret padomju iekārtu!) Sociālistiskā sabiedrībā sieviete kļuvusi vīrietim līdzvērtīga komūnisma cēlēja. („Drīkst" strādāt arī akmeņogļu šachtās, mežu darbos un kanāļu rakšanā!) Praktiski pierādījies, ka lielās ģimenes ir laimīgākas. (Tādēļ arī padomijā visi „apvienoti vienā ģimenē"!)

Jāsolās „visu mūžu godīgi strādāt Sibirijā"

KĀDA VĀCIEŠA STĀSTS PAR IKDIENU OKUPĒTAJĀ LIETUVĀ

Šī gada jūnija beigās Rietumvācijā no Lietuvas ieradās vācietis F. M. ar savu sievu. Sniedzam izvilkumus no viņa stāsta par ikdienas dzīvi tagadējā Lietuvā.

Lietuviešu deportācijas joprojām turpinās. To technika uz laukiem apmēram šāda: MVD vīri ar kādiem 15 kareivjiem ielenc māju, kādi 10—15 citi MVD vīri dodas istabās. Deportējamie drīkst ņemt līdz 20—30 kg mantu, mazliet maizes, speķa, vienu segu un drēbes, bet gultas veļu nedrīkst ņemt. Teorētiski dotas 2—3 stundas laika sasaiņoties, bet praktiski jau pēc stundas upuriem jāsapulcējas pagalmā un jāparaksta solījums, ka viņi „brīvprātīgi brauc uz Sibiriju un apsolās visu mūžu Sibirijā godīgi strādāt". Ja kāds kavējas parakstīt, viņu tik ilgi dauza, līdz paraksts dabūts. Jāparaksta visiem ģimenes locekļiem. Kolhoza obligāti piegādājamā pajūgā deportējamos nogādā uz apriņķa pilsētu, bet pa to laiku palikušie sardzes vīri „konfiscē" aizvesto mantu, sakraujot savos automobiļos visu mājas dzīvo un nedzīvo inventāru, lai to nogādātu uz „valsts noliktavām", pareizāk sakot — sadalītu savā starpā un nodzertu.

No apriņķa pilsētas deportējamos nogādā uz pulcēšanās nometni Janiškos un no turienes ar vilcienu tālāk. Kaut kādā padomju stacijā visiem liek izkāpt un nostāties pēc pusdienām vai vakariņām, bet kad deportējamie izkāpuši, vilciens ar viņu mantām un pārtiku aizbrauc. Pēc 2, 4 vai arī 10 stundu gaidīšanas otru reizi „proletārizētos" lietuviešus bez drēbēm un pārtikas nosūta tālāk Sibirijas virzienā. Raksturīgi, ka vecos un darba nespējīgos ģimenes locekļus līdzi neņem, jo tie Sibirijā nav noderīgi; viņiem tomēr arī neļauj atgriezties mājās, un tie spiesti vilkt dzīvi ar ubagošanu. Deportācijas parasti notiek pavasarī, martā, aprīlī, maijā, kas Lietuvas iedzīvotājiem ir visnervozākais laiks. Mazāki apcietināšanu un deportāciju viļņi tomēr atkārtojas cauru gadu.

Partizāni Lietuvā joprojām vēl ļoti aktīvi, un neviens nezina, kur tie pēkšņi parādīsies. Apriņķa pilsētā Žagarē, kur dzīvoja M., atradās 40 miliču un 150 sarkanarmiešu garnizons, bet tuvajos mežos dzīvoja 6—7 reizes vairāk partizānu. Iedzīvotāji partizānus atbalsta cik spēdami, jo rēķinās ar to, ka arī pašiem kādu dienu būs jādodas mežos. Pārtikas nodrošināšanai partizāni parasti lielākās vienībās iztukšo kolhozus, kopā ar pārtiku paņemot līdzi likvidēšanai arī galvenos komūnistu varas vīrus. Iegūto pārtiku novieto noliktavās, no kurām izsniedz pārtiku arī trūkumcietējiem; tā „meža brāļi" vairo tautas simpatijas pret sevi.

Rekvizīcijas kolhozos izdara ne vien partizāni, bet arī regulārās sarkanarmijas vienības, jo arī padomju kareivis parasti izsalcis; viņš dienā saņem 700 gramu rupjmaizes, 70 g cukura, trīs reizes dienā viru un 10 rubļu mēnesī. Partizānu skaits vēl turpina pieaugt. Tiem it īpaši pievienojas padomju armijā iesaucamie jaunieši. Tāpat daudzi sarkanarmieši izmanto atvaļinājumu, lai dezertētu pie partizāniem.

Pārāk lokana taisnība

Rietumvācijas komūnistiskie „miera draugi" saldām mēlēm sludina, ka nekā cita nevēloties, kā tikai mieru. Bet, nokļuvuši Austrumvācijā, tie paši vīri runā pavisam ko citu. Tur neviens vairs nevēršas pret karu vispār, toties jo smalki šķiro „taisno" un „netaisno" karu. Par to SED masu aģitācijas nozares vadītājs Pauls raksta: „Vienmēr no jauna divi uzskati rada sajukumu mūsu rindās: pirmkārt — pacifistiskā uztvere, kas principā noliedz katru karu; otrkārt — nedialektiskā uztvere, it kā katrs uzbrukuma karš būtu netaisns. Turpretim mūsu lielais skolotājs Ļeņins mācījis: „Mūsu nostājai pret karu ik brīdi jābūt citādai. Skatoties pēc tā, kāda ir vēsturiskā situācija, kādi ir šķiru apstākļi, cik tas mums izdevīgi un tā joprojām. Pavisam aplami un pat noziedzīgi principā noliegt jebkuru piedalīšanos karā..." No tā biedrs Pauls secina: „Taisns karš ir tāds, kura mērķis — atbrīvot tautas vai zemes no imperiālistu un kapitālistu jūga. Arī tādā gadījumā karš ir taisns, ja ar to izjauc imperiālistisko valstu centienus nomākt sociālistiskās valsts progresu..."

Citiem vārdiem — komūnisti var uzbrukt un karot, kā gribēdami, taisnība vienmēr būs viņu pusē. Nelaime tikai tā, ka tik lokanai taisnībai laikam netic arī paši komūnistu propagandisti.

Satelītu anekdoti

TIEŠAIS VADS

Sofija. Ministru prezidenta Červenkova kabinets. Kāds apmeklētājs brīnās: „Dīvains tālrunis jums, biedri. Klausule ir, bet ierunājamā stobriņa nav." Atbilde ir īsa: „Aparāts ir tiešā savienojumā ar Kremli. Mēs Maskavu dzirdam labi, bet mūsu atbilde tur vienmēr zināma: — Jā."

R. KOCIŅŠ

Fullera plāns (2)

DZĪVOTGRIBA NODROŠINĀS UZVARU

Taktiskā problēma. — Krievu armijas stiprums ir masa un nevis kustīgums; šādam karaspēkam jāizvēršas plašumā, lai izvairītos no piegādes grūtībām; bez tam krievi uzbrūk gandrīz tikai platās frontēs. Viņu ofensīvas var salīdzināt ar ūdensplūdiem, kas sakrājas aizstāvētāja priekšā, lai kādā vājākā vietā izlauztos cauri. Viņi meklē zemāko taktisko līmeni un tāpēc ir lēni un uzmanīgi.

Kā visas austrumu armijas, arī krievu armija sastāv no divi daļām: izlases un masas. Izlase ir tā, kas izcīna kauju, kamēr masai ir sekundāra nozīme, — tā tikai okupē iekaroto apvidu un pārvalda to ar terrora palīdzību. Izlasē ir smagie tanki un trieciena kājnieki, kas ļoti cieši sadarbojas. Piegādes organizācijā masa arvienu vēl stipri atkarīga no zirgu velkmes. Tā kā masa seko aiz izlases, pēdējās piegādes organiem jālaužas cauri zirgu velkmei. Tā aizmugures organizācija ir izlases Achilla pēda, sevišķi vēl tāpēc, ka iekarotos apgabalos degvielas nav atrodamas, bet tās jāpārvadā etapa ceļā.

Šāda iesūkšanās taktika, ko piekopj krievi, neatbilst rietumu taktikai, jo Centrālās, Rietum un Dienvideiropas apvidus apstākļi neatļauj kustību plašās frontēs biežās apdzīvotības dēļ, kur apdzīvotās vietas rada ļoti nopietnus šaurumus. Tāpēc rietumu taktika dibinās uz darbību samērā šaurās frontēs un izpaužas divi fazēs: pārrāvumā un tā izmantošanā, t. i. raušanās cauri ienaidnieka frontei, tās dezorganizēšana un aizmugures dienestu sagraušana. Ielenkums ir šāda caurrāviena netiešā forma.

Bez piegādes, sevišķi bez benzīna un smērelļām, krievu izlase top darbībai nespējīga. Tādēļ rietumu taktikas problēma nav tik daudz ienaidnieka izlasi uzvarēt ar pārākiem spēkiem, bet gan ar pārāku kustīgumu, pirmkārt, aizturot un nobremzējot ienaidnieka izlasi ar elastīgu pretestību, un, otrkārt, caurraujot krievu fronti izvēlētā punktā un paralizējot pretinieka piegādes līnijas. Citiem vārdiem — izlases armijas jāatgriež no to bazēm. Pirmā operācija — izlases nobremzēšana — prasa spēcīgus tankus un daudz prettanku formāciju, kamēr otrā — pārrāvuma un ielenkuma operācija — sevišķi kustīgus tankus un motorizētus trieciena kājniekus. Abos gadījumos nepieciešams spēcīgas taktiskas aviācijas atbalsts.

Ir pamats pieņemt, ka 40 uzticamu divīziju, sadalot pusi aizstāvēšanai un pusi ofensīvai darbībai, varētu sakaut katru kaujas laukā pievestu krievu armiju. Taisni šai fazei ļoti liela nozīme; ja izšķirīgā kauja nevar tapt uzvarēta pašā sākumā un konflikts ieilgst, tad skaitliskais pārsvars iegūst arvien lielāku nozīmi. Tādā gadījumā iznīcināšanas stratēģijas vietā jāliek novājināšanas stratēģija.

Vēsture pierāda patiesību, ka pretestības un kustības kombinācija — vairogs un zobens — ir vienīgā pareizā pretdarbība masai.

EIROPIEŠIEM JĀDOMĀ OFENSĪVI

Nobeidzot šo studiju, ģen. Fullers dod ārkārtīgi interesantu slēdzienu: Šodienas pamatjautājums nav — vai Eiropa turpinās pastāvēt, bet gan — vai eiropiešiem ir griba pastāvēt. Ja pēdējais būtu atbildams pozitīvi, tad eiropiešiem jādomā ofensīvā garā. Pēdējos pieci gados radies vēsturē nepiedzīvots fainomens: ideoloģiskā padomju pasaules vara, kas savā izplatībā pārspēj Čingishana valstību. Tāpat kā lielo heterogeno tataru valsti, tā arī šo satur kopā ar terroru, un šis fakts veido padomju sistēmas vājāko vietu. Padomju varas pārspēšanai nepieciešama vienīgi nelokāma apņēmība — stāties tai pretim. Ja šāda veida dzīvotgriba ir, tad pārējais nāk pats no sevis: rietumu garīgās, rūpnieciskās un techniskās dzīves resursi ir tādā milzu pārākumā pret krievu avotiem, ka uzvara ir droša, ja vien aiz visa tā stāv nepieciešamā griba. —

Tiktāl ģen. Fullers. Ja nu jautātu — kā tad praksē izpaužas eiropiešu dzīvotgriba? Vai ir kādi simptomi, kas liecinātu rietumpasaules apņēmību aizstāvēt sevi, savu politisko un sociālo iekārtu, savas tradicijas un tūkstošgadu kultūru pret moderno Čingishanu? — Šī griba tomēr ir: rietumvalstu milzīgie bruņošanās budžeti un Vācijas remilitārizācija norāda uz nelokāmu apņēmību pretoties agresijai.

KO SAKA CITI

Lai gūtu pareizu izpratni par pa[…] aizsardzības kodolu, mēģināsim v[…] reiz tuvāk pieskarties aizsardzīb[…] jautājuma stratēģiskajam atrisinā[…] mam. Kā redzējām, ģen. Fullers st[…] tēģijas pamatā izvēlējies Centrālo […] Rietumeiropu. Amerikāņu žurnāli[…] un komentātors Džons Osborns, k[…] pag. gada beigās Tokijā pēc sekm[…] gās septembra desanta operācijas […] tervējis ģen. Mekarturu, pēdējā st[…] tēģiskos uzskatus atstāsta šādi: „M[…] nevaram sakaut pasaules komūnism[…] Āzijā. Šī vieta ir Eiropa un ti[…] Eiropas Krievija, kur ir komūni[…] varas šūpulis un centrs. Ar konce[…] triskiem spiedieniem no periferij[…] pret centru mēs varam piespiest k[…] mūnismu atkāpties un ar novājin[…] šanas stratēģiju to iznīcināt, bez […] būtu jāķeras pie drausmīgā ato[…] kara." Un tādās pat domās ir […] amerikāņu ģenerālštābs.

Jā, kas tad ir tas noteicošais, k[…] Eiropai dod šo svaru? — Mēs zinā[…] ka moderno karu var izcīnīt un u[…] varu cerēt tikai tas, kam moderna […] stipra rūpniecība, jo tagadējais ka[…] noris ar motoriem. Kam to nav, t[…] karu nedrīkst pat uzsākt. Ja salīdz[…] na Pad. savienības un Rietumvals[…] rūpniecības kapacitāti gan izejviel[…] gan ražojumos un ražotspējās, […] rietumi ir turpat desmitkārtīgā p[…] svarā. Ja Pad. savienībai izdod[…] ieņemt Rietumeiropas rūpniecīb[…] centrus, kā Rūru, Zāru, Normandi[…] un, varbūt, tālāk arī Angliju ar t[…] floti, tad stāvoklis ir tiktāl mainīji[…] ka Amerikai vairs nav pārsvara p[…] Pad. savienību. Tieši šinī apstāk[…] slēpjas stratēģiskais kodols, un ģ[…] Fullers ar pilnu tiesību var teikt: „Vācija atrodas pasaules politik[…] pašā centrā"

Īsumā vēl pieskarsimies arī ta[…] tiskai problēmai. Pamatnoteikum[…] masas nobloķēšanai un sakaušanai […] kustīgums, ko otrā pasaules karā r[…] ālizēja ar motoriem: tie bija biezā[…] bruņām klātie tanki un motorizēt[…] kājnieki. Šis karš arī pierādīja, […] kustīgums visur pārsvarā pār mas[…] kvalitāte pārsvarā pār kvantitāti. S[…] pats kaujas laukā dzimušais princi[…] ir svarīgs arī nākotnes karam. Kā[…] veidā šo kustīgumu reālizēs, tā jau […] techniska problēma.

Latvijas 20. jūnija numurā bija a[…] stāstīti amerikāņa Merfija uzska[…] starp citu uzsverot, ka tanki sav[…] nozīmi zaudējuši, pie kam šī atzi[…] pamatota ar Korejas kara piedzīvo[…] jumiem. Tas nu runā pretī faktie[…] Vispirms tanki resp. motormechani[…] zētas vienības Korejas kara sākum[…] no sarkano puses kļūdaini izmanto[…] tas: tanī vietā, kur šīm vienībām bij[…] jāsprauž dziļi operātīvi mērķi, piem[…] visas ostas Korejas pussalas die[…] vidos, it īpaši Puzanā, sarkanie ta[…] kus izlietoja sekliem taktiskiem u[…] devumiem. Ja būtu sprausti iepriek[…] minētie dziļie mērķi, tad pirmajā ka[…] mēnesī ne dienvidkorejieši, ne ame[…] rikāņi Korejas pussalā vairs nenō[…] turētos. Šai kļūdainai kustīgo vi[…] nību izlietošanai pavisam cits i[…] skaidrojums — sarkanie lēni virzīju[…] šies uz priekšu ar nolūku, dodot ame[…] rikāņiem laiku ievest savu karaspēk[…] Korejā, lai tā pakāpeniski iesaistīt[…] tos karā ar visu Āzijas kontinent[…] Reizē ar to Rietumeiropu vairs ne[…] varētu tik sekmīgi aizstāvēt. Un tik[…] ko amerikāņiem bija izdevies izlīdzi[…] nāt pretinieku technisko pārsvaru[…] nebija vairs nekāda pamata sagaidī[…] sevišķas sarkano sekmes.

Mekartura septembra desantoperā[…] cijā plaši izmantoja tankus. Tie[…] tanku formācijas bija tās, kas pā[…] ķēra sarkano komunikācijas un re[…] lizēja ielenkumu. Tanki nav ieroč[…] šķira, kas var darboties visos apvi[…] dus apstākļos, — ir arī apvidi, ku[…] tanku darbība ierobežota vai pat g[…] līgi izslēgta. Tāds apvidus bija pie[…] snigušie, apledojušie kalni Korejā[…] ziemeļos, pie Jalu upes. Tāpēc k[…] niešu masām izdevās UN karaspēk[…] pa daļai sakaut un atsviest uz dien[…] vidiem.

Šā gada ziemas mēnešu pretuzbru[…] kumā ziemeļos no Seulas amerikāņ[…] izsēdināja sarkano aizmugurē gais[…] desantu. Reizē ar tā nosēšanos tu[…] ieradās arī tanku formācijas, izlauz[…] damās caur sarkano aizstāvēšanā[…] sistēmu un apvienodamās ar gais[…] desanta strēlniekiem. Bez tanku at[…] balsta šis desants būtu pakļauts sar[…] kano tanku uzbrukumiem un iznīci[…] nāts.

(Nobeigums sekos)

No „pirāta" par vicekarali

KRISTOFA KOLUMBA ATCEREI

Nupat civilizētā pasaule atzīmēja tā vīra 500. dzimšanas dienu, kas, drosmīgos ceļojumos kuģa stūres ratu griezdams, pašam nezinot, grozīja arī cilvēces vēsturi. Ja šī jubileja pagāja samērā klusi, tad tādēļ, ka tikai pašā pēdējā laikā noskaidrojās Jaunās pasaules atklājēja dzimšanas gads. Itaļu vēsturnieks Asereto Dženovas tiesu aktīs atrada Kolumba 1470. g. 31. okt. liecību, kurā viņš izsakās: „Esmu vairāk nekā 19 gadu vecs." Otrā dokumentā — tas ir 1479. g. 25. aug. prāvas protokols pret apsūdzēto Kristofu Kolumbu — minēts: „Viņam tika jautāts, cik vecs viņš ir, un viņš atbildēja: Man ir 27 gadi." No tā secināms, ka Kolumbs dzimis 1451. g. starp 25. augustu un 31. oktobri.

Ar šī gada atceres svinībām ne visai apmierināti bija spāņu tautības pilsoņi, sevišķi ASV. Viņi jutās sarūgtināti, ka Amerikas atklājēju cildina vairāk kā itali, bet ne kā Spānijas karaliskā uzdevuma pildītāju. Ir tiesa, ka Spānijas valdnieki viņu iecēla dižciltīgo kārtā. Bet taisnība arī, ka savā trešā ceļojumā pāri Atlantijas okeanam viņš turp gan brauca kā Spānijas vicekaralis, bet atpakaļ viņu veda, saslēgtu dzelžos.

Vispār neparasta, dēkaina un noslēpumaina ir Kolumba dzīve. Kā Dženovas audēja vecākais dēls viņš sākumā gribēja pārņemt tēva amatu, bet trauksmainās asinis un piedzīvojumu kāre padarīja to par vienu no visievērojamākajiem jūras braucējiem. Jūrnieka gaitas viņš sāk 14 gadu vecumā Vidusjūrā tik „sekmīgi", ka drīz vien Venēcijas pilsētas rīkojums brīdina no „pirāta Kolombo". 1471. g. viņš kuģo Turcijas piekrastē; seši gadus vēlāk tas ir Anglijā. Viņš izbraukā Islandes ūdeņus un savu ceļojumu pirmo posmu nobeidz ar divi braucieniem uz Gvinejas piekrasti, Rietumafrikā.

Šajos grūtajos un briesmu pilnajos zēģelējumos viņš iegūst pieredzi, kas tam lieti noder, meklējot jaunu ceļu uz Indiju. Viņš lasa senus rokrakstus, studē ceļojumu aprakstus un pētī kartes. Lēni viņā nobriest atziņa, ka viņpus Atlantijas okeana atrodas Indija. Romiešu filozofs Seneka taču jau runā par zemi tālu rietumos aiz Thūles (Islandes). Un vai Venēcijas lepnums Marko Polo (1254.—1323. g.) savos aprakstos nenorādīja, ka austrumos no Āzijas atrodas noslēpumaina zeme Zipangu (Japāna)? No tā Kolumbs secināja, ka, lai nokļūtu pie teiksmainajām Indijas bagātībām, nemaz nav jāklīst apkārt visai Afrikai. Bez tam turpat tuvumā vajadzēja būt Kathai — varenai Ķīnas imperijai ar neskaitāmiem kanāļiem, marmora tiltiem un mirdzošiem tempļiem. Tur jābūt arī Kvinsaijas zemei, kur valda lielais Mongoļu Chāns; tur jābūt zelta zemei Ofīrai, kur dārgakmeņi mētājas pa zemi kā oļi, jo iezemiešu acīs tiem nav nekādas vērtības. Tātad — jābrauc un jāmeklē šis jaunais ceļš! Bet tam vajadzīgi kuģi, ļaudis, uzturs un tūkstoš citu lietu.

Portugales hunta, pie kuras viņš vispirms iet ar savu priekšlikumu, to strupi noraida. Tad viņš mēģina ieinteresēt Spānijas karalieni Izabellu. Tā nodod viņa projektu īpašas komisijas atsauksmei. Nekad Kolumbs nespēja aizmirst izsmieklu un pazemojumu, ko viņš izcieta, stāvēdams Salamankā šīs komisijas priekšā: „Kā Jūs izskaidrosit, seņor Kolombo, ka kuģi var atgriezties no antipodiem kristīgos apvidos, ja Jūsu uzskats ir pareizs? Ja zemei ir lodes veids, tad kaut kur tālumā viss jūras ūdens neatvairāmi gāžas dziļumā. Vai jūs, seņor Kolombo, tiešām iedrošināsities zēģelēt lejup šajā kritumā, un kā Jūs no tā vēlāk izkļūsit augšā?"

No apsūdzības ķecerībā viņu paglāba tikai karalienes protekcija. Bet ilgajā karā ar saracēņiem valsts kase bija iztukšojusies, un Kolumba piedāvājums — pārvest ar zeltu un dārgakmeņiem piekrautus kuģus — bija pārāk vilinošs, lai to noraidītu. Tā 1492. g. oktobra pirmajā piektdienā Pelosas pilsētiņas baznīcas zvans ar astoņiem pulksteņa sitieniem iezvanīja cilvēces vēsturē to laikmetu, kas grāmatās aprakstīts ar virsrakstu — Jaunie laiki. Šinī brīdī no Pelosas ostas izbrauca jūrā trīs kuģi, lai sāktu ceļu pāri okeanam.

Tie atklāja jaunas salas, jaunas zemes. Bet zelta vietā kuģi atveda tabaku un dārgakmeņu vietā laistījās neredzētu putnu un ziedu mirdzošās krāsas. Četri reizes Kolumbs atkārtoja šo ekspedīciju. Tomēr ne iezemiešu nabadzība, ne pazīstamo austrumzemju smaržu un rotu trūkums nespēja satricināt viņa pārliecību, ka viņa kuģi pirmie izmetuši enkurus Austrumindijā, izmantojot rietumu vēju. Pat tas, ka gudrais tulks, kas prata žīdu, kaldeju, arabu un citas orienta valodas, sarunās ar iedzimtajiem nevarēja saklausīt neviena pazīstama vārda, neļāva ieviesties šaubām viņa dvēselē. Un kaut gan Spānijas valdnieka vēstījums Mongoļu Chānam palika nenodots, Kolumbs mira pārliecībā, ka savu tomēr panācis, — ka viņš uzvarējis, izraujot no osmaņu un mameluku rokām noteikšanu par vienīgo ceļu uz Tālajiem austrumiem, ka viņš — kristīgās baznīcas vēstnesis — atradis ceļu, kā novest pagāniem krustu un priecas mācību.

Cik sīksta bija viņa ticība savu uzskatu nemaldībai, liecina kāds ieraksts viņa kuģa grāmatā. Kolumbs bija sasniedzis Haitī salu, ko apdzīvoja karaībi. Viņš pārprot sava iedzimto vadoņa paskaidrojumu un domā, ka tie ir kanibi (no tā vēlāk radās vārds kanibali — cilvēkēdāji), tātad Chāna apakšnieki. Tālab 1492. g. 11. dec. viņš raksta: „Kanibi nevar nozīmēt neko citu, ka tie ir Mongoļu Chāna tautas locekļi. Viņa mitekļim tātad jābūt tuvumā. Acīm redzot, viņš sūta kuģus vergu ķeršanai, un tā kā iedzimtie savus piederīgos nekad vairs nedabū redzēt, valda uzskats, ka tos apēd. Tā es mācos i n d i e š u s pazīt un ticu, ka arī viņi mani saprot ik dienas labāk."

Ar Kastilijas Izabellas nāvi norietēja šī nenogurstošā dēkaiņa slavas zvaigzne. Kad arī viņš 55 gadu vecumā mira, laika biedri bija to jau gandrīz pilnīgi aizmirsuši. Liktenis gribēja liegt viņam pat pēcnāves slavu. Un tāpēc 1507. gadā, kad tikko gads bija pagājis, kopš Kolumbs bija slēdzis acis uz mūžu, ceturto kontinentu jau oficiāli nosauca par Ameriku. Jaunās pasaules īstā atklājēja vārds iemūžināts tikai kādas Dienvidamerikas republikas nosaukumā; šis vārds ir arī kādai territorijai Kanadā, un tā saucas apgabals ap ASV galvaspilsētu Vašingtonu.

Ad. P.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis K. Rietums

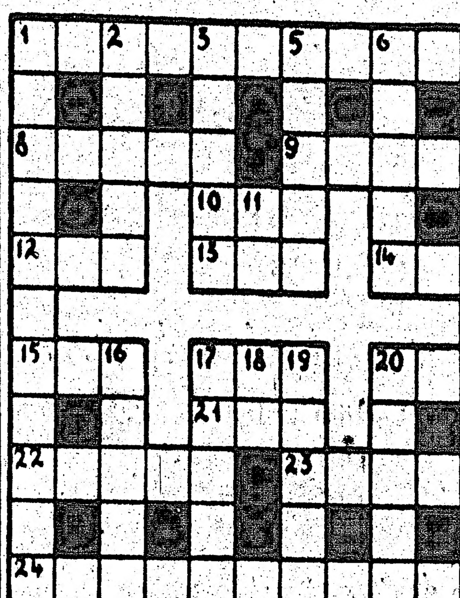

Līmeniski: 1. Spīdzinātājs; 8. Pagasts Latvijā; 9. Dziesma; 10. Tuvojas; 12. Tauta Eiropā; 13. Caurums; 14. Laukuma mērs; 15. Sens ierocis; 17. Jautājums; 20. Dauza; 21. Raktuvju pilsēta Austrumvācijā; 22. Pajūga piederums; 23. Neganti; 24. Dižciltīgais.

Stateniski: 1. Uguņošana; 2. Cieti akmeņi; 3. Sievietes vārds; 5. Orienta valsts; 6. Dienvidu koks; 7. Slēpties; 11. Ķīmiska elementa apzīmējums; 16. Lauksaimniecības darba rīki; 17. Aizdzīt niezu; 19. Pirms ilgāka laika; 20. Rotas lieta.

Iepriekšējās balsienu mīklas atrisinājums:

Līmeniski: 1. In—ter—na—ci—o—nā—li; 5. Ne—tī—ri; 7. Cie—la—va; 9. Ga—rū—ta; 11. Bi—te; 13. Ka—lē; 14. Te—nis; 15. Vē—ro; 16. Ko—ris; 18. Tē—li; 20. Pā—ni—ka; 22. Ba—ro—ni; 24. Pi—pa—ri; 27. Me—te—o—ro—lo—ģi—ja. — **Stateniski:** 2. Ter—mī—ti; 3. Ci—nis; 4. Na—ta—la; 5. Ne—dar—bi; 6. Rī—ga; 7. Cie—ta; 8. Va—bo—le; 10. Rū—ķis; 12. Te—te—ris; 13. Ka—ro—te—; 16. Ko—pī—ba; 17. Zē—ni; 19. Lī—de—ri; 20. Pa—ni; 21. Ka—pi; 23. Ro—ze—te; 25. Pa—re—ģi; 26. Pa—ro.

Pēcīša lielais loms

Pēc nogurdinoša nedēļas darba sestdienas vakarā daži latviešu puikas pāri sešdesmitajiem sēdēja pie kāda tautieša Mineapolē un atcerējās bērnības dienas. Vecie puikas bija atplaukuši jaunāki un runīgāki. Savās atmiņās tie bija dzimtenē un pārstaigāja gan Gaujas līčus un Vidzemes jūrmalu, gan iegriezās Joču pirtī un Ontužās, kur nu kuram no tiem bija sendienās šūpulis kārts.

Brīnišķīgu makšķerēšanas piedzīvojumu pastāstīja Pēcītis, tagad galdiņu urbēju arodbiedrības biedrs un vaļas brīžos tikpat kaislīgs makšķernieks kā Jānis Jaunsudrabiņš.

Bet ļausim stāstīt viņam pašam.

„... Lielie taisījās braukt jūrā zvejot. Brālis, kas par mani bija pāris gadus vecāks, staigāja lepns un mazliet piepūties. Ar mani viņam todien nebija ko runāt, jo viņš bija izkaulējis tēvam, ka viņu ņems jūrā līdzi. Es sāku bimbāt, jo nebija cerību, ka arī es varētu tikt laivā.

Lai manas domas novirzītu uz citu pusi, brālis sāka biedēt mani ar visādām jūras briesmām, valzivīm un citiem nezvēriem; bet tas nelīdzēja, un es turpināju bimbāt aizvien stiprāk. Redzēdams, ka mani nevar nobaidīt ne ar ūdens briesmām, ne jūras nezvēriem, bet ar gaudošanu es varu panākt tikai to, ka arī viņu vairs neņems līdzi, brālis sāka mani apstrādāt citādi.

— Redzi, — viņš teica. — Tu gribi dabūt zivis, jā? Tās tu dabūsi! Es tev sameklēšu visu, kas vajadzīgs makšķerēšanai.

Tad viņš paņēma vecu slotas kātu, tā tievākajā galā piesēja vecu pastalas auklu, bet tās otrā galā iekabināja sarūsējušu miesnieka gaļas āķi, kas varētu izturēt pat prāva suķa svaru.

— Ar šito uzrīkti tu izvilksi vislielākās zivis, kādas tik upē ir, — brālis teica. — Esi tikai pacietīgs un gaidi, kamēr pieķeras.

Es nomierinājos, bet brālis aizbrauca jūrā.

Paņēmis slotas kātu ar pastalas auklu un gaļas āķi galā, devos uz upi. Bet tad iedomājos, ka te taču vēl kaut kā trūkst. Vajadzīga taču ēsma! Griezos atpakaļ un, dabūjis kādu izkaltušu zivi, uzspraudu to uz sarūsējušā āķa. Ar slotas kātu pār plecu es tagad lepni soļoju uz upi.

Iegremdējis savu makšķeri ūdenī, pēc neilga laika sajutu tik spēcīgu rāvienu, ka tikko noturējos kājās un neiekritu ūdenī. Tā tad zivs ir pieķērusies un jāvelk tikai malā! Tas nenācās viegli. Varbūt zivs bija aizķērusies aiz kādas sieksta un ar visu sparu turējās pretim. Es vismaz sajutu, ka manu slotas kātu stipri rausta. Tātad zivs ir, bet arī aukla ir stipra un āķis labs. Tikai izturību!

Visu to pārliku, cīnīdamies ar zivi, kas neganti spārdījās un turējās pretim. Beidzot tomēr izvilku. Tā bija liela, spēcīga zivs. Zālē ievilkta, tā brīdi palika mierīgi guļam, bet tad cirtās augšā, rāvās atpakaļ uz upi, un tikai ar lielām pūlēm izdevās to savaldīt. Kā īstam makšķerniekam man bija līdzi arī maisiņš. Ar mokām dabūju zivi tur iekšā un, kaut gan nomocījies un slapjš, ar savu ieguvumu lepni soļoju mājup.

Bet atkal nelaime. Zivs bija saplēsusi maisu un izspruka ārā. Tas nu bija visgrūtākais uzdevums — pievarēt izbēgušo zivi un caurā maisā pārnest to mājā. Par laimi tas jau bija attālāk no upes, un zivs vairs nevarēja tikt ūdenī.

Mājās ierados gan piekusis, bet kā uzvarētājs — ar visu zivi. Māte nevarēja vien nobrīnīties par manu dīvaino makšķeri un milzīgo zivi — tā esot līdaka.

No tā brīža biju stipri cēlies ne tikai vecākā brāļa, bet visu mājinieku acīs. Par manu lielo lomu un cīņu ar līdaku drīz vien runāja visi kaimiņi..." nobeidza savu stāstu makšķernieks.

Neesmu makšķernieks un atzīstos, ka man šis brīnišķīgais tēlojums likās mazliet dīvains. Ar slotas kātu, pastalu auklu, gaļas āķi un sakaltušu zivi izvilkt vecu, gudru līdaku! Nez', ko par to teiktu makšķernieku seniors Jānis Jaunsudrabiņš?

Bet tad iedomājos, uzmanīgi pajautāt par šo notikumu Pēcīša māmulai, kas turpat rimti sēdēja galda galā.

„Cik vecs tad Pēcītis toreiz bija, kad izvilka to lielo zivi?" es jautāju.

„Kādi četri gadiņi, varbūt drusku vairāk," viņa atbildēja.

„Un cik smaga bija līdaka?"

„Kas tad šo svēra, bet tik liela pirms tam gan nebija izvilkta. Varbūt 10, varbūt 15 mārciņu, varbūt arī vairāk, bet liela un smaga gan. Pēcītis jau man vienmēr bija traks uz zveju un ūdeņiem..."

Tātad patiess notikums.

Bet kādreizējais Pēcītis, tagad sollīdais Pēteris, atspiedis roku sirmajos deniņos, koncentrēti raudzījās tālumā, un viņa gars, droši vien, kavējās pie sendienu notikumiem tēva mājās.

Andr. L.

GUNARS SALIŅŠ

Katedrāles meklētājs

Dun zvani cauri tuvai tālei,
Un neredzamas dūjas spurdz —
Kaut kur te jābūt katedrālei,
Bet mani tur šis ielu murds.

Kā tumši viļņi nami sienas,
Slēdz brīžiem zilgmi jumtu jums,
Te krēslā sudrabots uz sienas
Krīt tāla krusta atspīdums.

It kā no velvēm katedrālē
Ar vēsu straumi klusums plūst,
Nes ielu prom ... Bet krusts jau bālē,
Ar krēslu sudrabs kopā kūst.

Uz katedrāles ceļu tiešu
Te nezina ne liels, ne mazs,

Es turp pēc atspīdumiem iešu
Un dūju spārnu šalkoņas.

HUGO PURIŅŠ

CILPA

NOVELE

(3. turpinājums)

„Jūs nestrādājat?" Dandesī kundze tad iejautājās.

„Es esmu ilgi bez darba."

„Vai jums ir piederīgie? Es domāju — šeit?"

„Ne šeit, ne kaut kur citur. Vairs nē."

„Es saprotu — vienam svešā zemē un bez līdzekļiem — tas ir grūti," viņa atzina.

„Gandrīz tā. Taču kamēr valsts maksā par kāju, nomirt lāgā nevar."

„Bet acumirkli! Ārzemnieks būdams, jūs taču varat izceļot?" viņa pētīja. „Uz Austrāliju, Savienotajām valstīm — kur gribat. Jums, cik zinu, ir organizācijas, kas par to gādā!"

„Kad es varēju izceļot," Severīns Rudens pasmaidīja, kā pasmaida bērnam, kam viss liekas vienkāršs un iespējams, „tad vēl nebija uz kurieni. Un vēlāk, tad viņi man šo iespēju atņēma. Tie bija ļoti humāni ļaudis — un pēc tam viņi izmeta mani arī no vietas. Es biju nostrādājis pie viņiem divus gadus. Par naktssargu, tulku un šoferi."

Dandesī kundze pārsvieda vienu kāju otrai un iegūlās mīkstajā sēdeklī pavisam ērti.

„Un kāpēc, ja tas nav noslēpums?"

„Tā būs jums sveša pasaule," viņš smīnēja. „Es, redzat, biju tajā pusē, kam gadījās pazaudēt."

„Jūs domājat karu? To pazaudējām mēs arī."

„Visu, kundze. Visu, ko sauc par labu un skaistu. Visu, kas kādam dod pamatu zem kājām — visu. Un karu pēc tam — starp citu."

„Tas ir komplekss," domāja Dandesī kundze. „Nav vērts ņemt visu tik smagi, mans draugs!"

„Tā gan," Rudens pārsvieda lūpām sarkastisku ņirgu. „Atliks miršanu uz rītu — tā reiz teica kāds dzejnieks. Bet jūs viņu nepazīstat."

Viņi tukšoja jau kuro glāzi, taču namamāte nerādīja nekādu reibuma pazīmju. Ne valodā, ne kustībās. Acīm redzot, viņa bija pieradusi.

„Jums nav iemesla ironizēt," aizsmēķējusi jaunu cigareti, Dandesī kundze mierīgi sacīja, „mans tēvs krita Staļingradas ielenkumā, un brāli notrieca gaisa kaujā virs Po līdzenuma. Mans otrs brālis austrumos pazudis bez vēsts. Īsi priekš sabrukuma kāds terrora jeb, kā toreiz sauca, atmaksas uzlidojums Berlīnei sagrāva mūsu māju, un mēs abas ar māti pārcēlāmies uz šejieni ar to, kas mugurā. Un tad —" viņa aprāvās, un Severīns Rudens redzēja tās baltos zobus viegli iecērtamies lūpā, it kā pārsteidzīgi būtu izteikts kas tāds, kam nenāktos nokļūt svešās ausīs.

„Un tad?" Rudens uzķēra nepabeigto teikumu. „Tas viss?"

„Tad nāca okupācija," Dandesī kundze sacīja atturīgi, „un viss pārējais. Gribat dzirdēt?"

„Var," viņš teica bez sevišķas ziņkāres.

„Kādā dienā — toreiz mēs dzīvojām N. pilsētā — uz ielas man blakus piestājās vaļējs automobilis, un mani uzrunāja kāds vidēji izskatīgs franču virsnieks. Manu vecāku mājā bija valdījuši stingri audzināšanas principi, bez tam — es necietu francūs, nevienu ārzemnieku es necietu toreiz, jo mēs taču bijām zaudējuši karu. Es apcirtos un gāju projām. Nedēļu vēlāk tas pats virsnieks stāvēja pie mūsu dzīvokļa durvīm ar ieroci rokā. Manas mātes klātienē viņš zvērēja mani nošaut, ja neklūšu viņa sieva! Turklāt viņš bija divreiz vecāks par mani un precējies."

„Tas ir interesanti," Severīns Rudens ciniski pasmaidīja. „Un jūs, bez šaubām, kļuvāt, vai nē?"

„Jā," tumši sacīja Dandesī kundze. „Vairāk reižu mēs mainījām dzīvokli, vienmēr viņš prata mani atrast. Es pārcēlos uz citu pilsētu — pēc laiciņa viņš bija klāt. Mūsu iestādes, pie kurām izmisumā meklēju palīdzību, kratījās nost. Viņš bija okupācijas spēku piederīgais, un nekas jau vēl nebija noticis... Es domāju, ka zaudēšu prātu, sevišķi, kad pāris mēnešu vēlāk viņš nosvieda man priekšā gluži svaigu laulības šķiršanas apliecību."

„Enerģisks vīrietis," Severīns Rudens nosmīnēja, reizē uzmācīgu žāvu plaukstā apslēpdams. „Un kur viņš ir tagad?"

„Priekš nepilna gada viņu medībās nošāva kāds no viņa draugiem. Tas bija negadījums."

Rudens lūkojās tukšajā kafijas tasē un juta savādu, neizskaidrojamu apmierinājumu. Arī aiz šīs izskatīgās un pašapzinīgās ārienes, lūk, tāpat slēpās izgrauzta sirds, izārdīta dzīve un tukša, apvazāta dvēsele, kāda no tām, kurās karātavu humors ieslīd bez klauvēšanas, sprediķis, turpretim, var gaidīt ārpusē līdz nespēkam. Viņi šķita apmēram līdzīgi.

Kafija bija ļoti stipra. Tā bija amerikāņu ražojums, lidotājiem domāta šķirne, un saturēja daudz kofeīna. Rudens ļoti labprāt būtu dzēris vēl.

„Mūsu laulības otrajā gadā nomira mana māte," Dandesī kundze turpināja vienaldzīgi, pat mazliet dzedri. „Un kas man ir tagad? Dižciltīgs uzvārds un izredzes uz valsts atbalstu. Tas ir — tikai tad, ja pārceļos uz Franciju. Bet cik ilgi vien būs iespējams, es to nedarīšu. Mana dzimtene ir šeit."

„Kā to saprast — cik ilgi būs iespējams?" jautāja Rudens.

„Es varu dabūt darbu tikai franču iestādēs. Mūsējie mani ir pa pusei izstūmuši no sava vidus, jūs saprotat..."

„Apmēram. Viņi jūs sauc par karjēristi."

„Tā ir. Un franči te nepaliks mūžīgi. Tā reiz būs smaga izšķiršanās. Redziet, draugs, ja es domātu tāpat kā jūs, tad man jau sen vajadzētu būt kremētai. Bet es nedomāju tā — nav vērts. Dzīve tomēr ir skaista un turklāt tik drausmīgi īsa, ka to kaut kā pašam apzināti bojāt nav nekādas jēgas."

„Lieliski," sacīja Rudens, „tā ir pilnīgi gaumes lieta. Par to nestrīdas."

„Es zinu. Uzskatus tik ātri nevar mainīt."

„Pārliecību, kundze," Rudens izlaboja, un pēc brītiņa teica: „Man šķiet, es pietiekami ilgi esmu jūs uzkavējis..."

„Jums taču nekur nav jāsteidzas?!" Dandesī kundze strauji viņu pārtrauca. „Tāpat mājās jūs neviens negaida! Ar jums ir patīkami parunāt."

„Cik ilgi tad tā runās, ir jau vēls," viņš noraidīgi sacīja. „Un jums rīt jāiet darbā."

„Man būtu kāds priekšlikums," Dandesī kundze novērsdamās pēkšņi teica, un varēja redzēt, ka tā jūtas mazliet neveikli, „bet es nezinu — jums nevajadzētu domāt par mani sliktu..." Viņas deniņos bija ieklājies viegls sārtums.

„Nē," pieklājīgi sacīja Rudens, „nenāk ne prātā. Vai gribat man piedāvāt saskaldīt malku?"

(Turpmāk beigas)

MŪSU PROZAS MEISTARA KĀRĻA ZARIŅA PIEMIŅAI

Pirms 6 gadiem — 1945. g. novembrī — mocekļa ceļu aizgāja Latvijā palikušais rakstnieks Kārlis Zariņš. Šis dižais talsinieks pacēlies pāri savam novadam un pieder visai latviešu zemei. K. Zariņš aizgāja savā pilnbriedumā, kad viņa spalva slīdēja veikli, un stils rādīja īsta prozas meistara slīpējumu. Laikam gan katrs latvietis būs lasījis viņa vēsturisko romānu Kaugurieši, kas savā laikā arī filmēts, un līdzi autoram iejuties pagātnes notikumos, kas veidojuši latviešu tautas liktenus. Līdzīga labas vēstures pazīšana un iejušanās tēlojamā laikmetā aprakstīšanā jaušama arī romānā Kāvu gadi un nepabeigtajā darbā, kas sāka parādīties Latvju Mēnešrakstā. Šī romāna darbība norit 18. g. s., un autors tajā liek darboties pazīstamām vēstures personām (no Bīrona laika), rādot vēl lielāku stila gatavību nekā iepriekšējos darbos.

Atceroties to, kā autors strādāja un pūlējās gar saviem gara darbiem, nav arī jābrīnās par rezultātiem. Satiekoties redakcijas darba ikdienā, Zariņš nemaz nebija lepns vai iedomīgs, kā to varētu domāt par vecmeistara attieksmēm pret jaunajiem skribentiem. Taisni otrādi — K. Zariņš bija ļoti kolleģiāls un labsirdīgs. Ne reti viņš pēc redakcijas darba steigas valīgākā brīdī pastāstīja šo to par savām darba metodēm un labas prozas stila „noslēpumiem".

Atceros, Zariņš stāstīja par romānu Kāvu gadi, ko tolaik iespieda laikraksts Tēvija. Toreiz viņš strādāja pa naktīm. Ap pl. 9 vakarā, kad citi mājinieki taisījās gulēt, Zariņš piecēlās no dažu stundu snaudas un gatavojās nakts darbam. Šī „sagatavošanās" viņam dažkārt prasīja 3—4 stundas, lai domu mechanisms „iesiltu" un sāktu veidot dzīvus tēlus vārdos un teikumos. Protams, autoram pret sevi bija visai augstas prasības, un kad viņa spalva sāka slīdēt, tad cauru nakti līdz rīta gaismai. Kad citi ļaudis cēlās augšā, rakstniekam uz galda gulēja gatava nodaļa (dažreiz arī mazāk), kas vēlāk ceļoja uz redakciju. Pēc šī ekarbā nakts darba Zariņš īsi nosnaudās un steidzās maizes darbā uz redakciju, kur viņš vadīja mākslas nodaļu, strādādams kopā ar savu palīgu red. Andr. Johansonu.

Protams, šāds darba temps garīgi piepūlē, un sevis iztukšošana atstāja iespaidu uz rakstnieka veselību: pēc dažām nedēļām viņš izskatījās novājējis un nervozs. Kad iemīnējos, ka vajadzētu sevi vairāk taupīt, atpūsties, Zariņš to strikti noraidīja: kamēr romāns nebūšot galīgi pabeigts, par to neesot ko domāt. Skaidrs, tā strādājot, arī panākumi neizpalika.

Zariņš pats rakstnieka darbu uzskatīja par ļoti atbildīgu un smagu. Atceros, kādā redakcijas apspriedē, ko vadīja red. J. Druva, bija runa par rakstnieku darbu un honorāru. Zariņš, kas parasti apspriedēs daudz nerunāja, pēkšņi ņēma vārdu. Viņš, kas pazīstot gan prozu, gan arī fizisko darbu (Z. jaunībā bijis arī jūrnieks), uzskatot rakstnieka darbu par vienu no visgrūtākiem.

Kritiķi, kas pa laikam mēdz rakstniekiem piedēvēt kādu „ismu", Kārli Zariņu nosauc par reālisma pārstāvi. Šī jēdziena amplitūda ir diezgan plaša un dažreiz prasa tuvāka apzīmējuma, jo, piem., arī J. Poruku, vērtējot pēc daudziem viņa stāstiem un īpaši pēc tēlošanas paņēmieniem, varam nosaukt par reālistu, kaut gan citādi, sevišķi spriežot pēc viņa dzejoļiem, Poruks ir tipisks romantiķis. Tā arī vairāki Zariņa stāsti un noveles (Māte, Laba cilvēka piezīmes, Melnsilu Pēteris uc.) apliecina viņu kā ētiskā reālisma pārstāvi. Pārējos viņa darbos atradīsim vēl arī kāda cita „isma" pazīmes.

Kārļa Zariņa stils ir stipri noslīpēts, koncentrēts un, atmetot jebkādu valodas izskaistinājumu, reizēm kļūst pat „sauss". Savā darbībā Zariņš bijis daudzpusīgs: nemaz nerunājot tuvāk par viņa psichologiskajiem romāniem (Dārza māja, Pelnu viesulis, Spīganu purvā vai 1905. g. notikumu attēlotāju romānu Dzīvība un trīs nāves uc.), tāpat, neapstājoties pie viņa drāmām (Zemes spēks, Randenes Barbara, luga Lielās sirdis), kas ar labām sekmēm pārstaigāja Rīgas uc. Latvijas skatuves, jāuzsver, ka Zariņš bija tapis par krietnu noveļu meistaru. Blakus R. Blaumanim un J. Ezeriņam viņš sev nodrošinājis paliekamu vietu latviešu literatūrā.

Tāpēc jo patīkami atzīmēt, ka Kārļa Zariņa vārds nav aizmirsts arī trimdā, un nupat klajā nākusi viņa noveļu un stāstu izlase Drāmas ikdienā. Tā lai būtu ne tikai maza atceres zīme pirms 6 gadiem mocekļu ceļus aizgājušajam rakstniekam, bet reizē arī atgādinājums trimdas latviešu saimei, īpaši jaunatnei, neļaut aizaugt gara takai uz latviešu literatūras apcirkņiem. Tajos guļ vienreizējās latviskā gara vērtības, ko nesniegs nekādi tulkojumi.

A. Rasa

GRĀMATNIECĪBA

Redakcijai piesūtīti šādi izdevumi:

Laikmeta domas un dokumenti Nr. 19, raksti ideju, politikai un sabiedriskai kultūrai A. Krodera vadībā. Saturā: Divi vēstules; Kosmopolītisma sociologija; Karš ar Krieviju ir mūsuniska nepieciešamība; No kāda viedokļa mēs īsti skatāmies?; Ārpolitisks apskats; Jakobīnisms (nodaļa no grāmatas par franču revolūciju).

Daugavas Vanagu biļetens Nr. 9, DV Rietumvācijas centrālās valdes izdevums.

Latvju Zeltene Nr. 3, rokdarbu mēnešraksts latviešu sievietei, J. Strautiņa un J. Daņķēna izdevumā, Austrālijā.

Stiprākā mīlestība uzvarējusi

MIRDZA TIMMA PALIEK PIE RAKSTNIECĪBAS

Vēstule Latvijai no ASV

Mirdzas Timmas sporta talants visspilgtāk parādījās trimdā. Gan arī

Latvijas rekordiste Mirdza Timma lasa savu jaunāko darbu kādā rakstnieku pēcpusdienā ASV rietumu piekrastē

Zirņa uzņēmums

jau dzimtenē, 1943. g. viņa kļuva Latvijas rekordiste augstlēkšanā, pārvarot 1,515 m augstumu, bet pašus labākos sasniegumus Mirdza reālizēja Vācijas sporta laukumos. Bavārijas meistarsacīkstēs Nirnbergā viņai vispirms izdevās labot savu rekordu augstlēkšanā uz 1,52 m, bet tāllēkšanā Timma kļuva pat Bavārijas meistare. Vēl šodien trimdas labāko sasniegumu sarakstā varam atrast apdāvinātās sportistes vārdu, kas liecina, ka tai pašā gadā viņa spējusi veikt 100 m 12,9 sek. un lēkusi tālumā 5,54 m.

Tomēr šīs vitālās meitenes dotības neaprobežojās vienīgi ar fizisko kultūru. Jau Latvijā viņa studēja medicīnu, bet Vācijā pabeidza māsu skolu. Nokļuvusi Sav. valstīs, Oregonas štata galvaspilsētā Portlendā, viņa nekavējoties atsāka dzimtenē pārtrauktās studijas Rīdas kolledžā, kur savas visai neparastās vispusības dēļ izpelnījās arī neparastu popularitāti. Varbūt mazliet savādi, ka amerikāņus mazāk ietekmēja viņas panākumi sportā, bet visvairāk zināšanas latviešu tautas dejās un krāšņais Bārtas tautas tērps. Tas nepalika nepamanīts arī plašākajā Oregonas sabiedrībā, jo lielākais turienes laikraksts Oregonian kādā svētdienas pielikumā latviešu studentei veltīja pat pilnas 2 lappuses.

Bet sevišķi veselā miesā laikam tomēr var iemājot arī īpaši vesels gars, jo citādi nav izskaidrojams apstāklis, ka, sākot studēt un sportot, Mirdza tūlīt pievērsās arī rakstniecībai, sevišķu uzmanību veltījot bērnu literatūrai. Jau Latvijā A. Ūdra apgādā izdotās Mirdzas pasakas guva ievērību, bet šķiet, ka vislielāko atzinību mazo lasītāju vidū izpelnījās oriģinālais pasaku virknējums Pienenīte divās grāmatās, kam tagad jau sekojuši daudz citu darbu.

Varēja domāt, ka, nonākot izslavētajā sporta zemē Amerikā, dzirdēsim atkal par Timmas jauniem panākumiem fiziskās kultūras laukā. Tomēr piedzīvojām pārsteigumu. Izrādās, ka sieviešu sports šeit pavisam nenozīmīgs, jo īpaši kolledžās, pat vingrošana atstāta pabērna lomā. Toties arvien biežāk tagad Mirdzu redzam citā forumā — ASV rietumu piekrastes rakstnieku sarīkojumos. „Šķiet, ka sporta laukumā vairs neatgriezīšos," saka Mirdza Timma, vaicāta par nākotnes nodomiem. „Esmu nolēmusi katru brīvu brīdi veltīt vienīgi rakstniecībai, jo domāju, ka latviska lasāmviela mūsu mazajiem pašreiz ir viena no svarīgākajām trimdas problēmām. Mēģināšu veikt arī savu daļu un tādēļ saku ardievas aktīvajam sportam, ko paturēšu mīļā atmiņā ne tikai kā veselības kopšanas līdzekli, bet arī lielu palīgu gribas spēka un dzīves prieka stiprināšanā." Un tas nav solījums vienīgi nākamībai. Jau tagad lasām mūsu laikrakstos „krustmātes Mirdzas" darbus, bet apgāda Rīga izdevumā iecerēta arī jauna grāmata, kas pašai autorei būs ir jāsaliek, ir jāizkorriģē.

Ja no vienas puses kļūst mazliet skumji, ka apdāvinātā sportiste Mirdza Timma pārtrauc savas sporta gaitas tieši tagad, kad varējām gaidīt jaunus un vēl labākus panākumus, tad, no otras puses, no sirds jāpriecājas, ka rakstniece Mirdza Timma nodomājusi veltīt savu talantu tieši bērnu literatūras nozarei, kas neapšaubāmi nāks par svētību mūsu jaunajai audzei — kā nākamajiem sportistiem, tā nesportistiem.

Vilis Čika

Pajalupā, novembrī

Tas pats

E. RIRDĀNA FEĻETONS AR PAŠA BILDĒM

Lejā, pie pašas strauta ietekas Pērsē, bija Vadžu māju kāpostu lauks.

Kādā sestdienas rītā saimnieks Vadzis, pīpi kūpinādams, lēni kāpa lejā pa nogāzi aplūkot kāpostus. Vicegans Kāravs, asti sagriezis ripā, tekāja reizēm pa priekšu, reizēm iepakaļ un reizēm šur tur pakavējās uz trim kājām. Pēkšņi tas ierūcās un riedams metās uz strauta pusi. Tur saimnieks Vadzis ieraudzīja līkājoties kādu briļļainu vīru ar makšķeres kātu rokā. Lai gan svešais atradās Vadža daļā, viņš tomēr apsauca Kāravu un ieinteresēts tuvojās makšķerniekam.

„Ko tad jūs te ērmojaties ar to bada pātagu gar š... urgu? Vardes makšķerējat, vai?"

„Jālūkā, vai nedabū arī kādu zivi. Nemaz nezināju, ka te tāds varens strauts!" uzrunātais atbildēja.

„Ha-ha-ha, zivi? Nu, tad cērtiet arī krastā tās valzivis! Ha-ha, tas tik būtu joks, ja šinī čuriņā jūs dabūtu kādu vardi! Khm! Sakiet, vai jums bieži tas uznāk? Nu, tas..." viņš ar rādāmo pirkstu grieza sev pie deniņiem. „Kuš, Kārav, neaizbiedē haizivis! Nu, kas ir, pleicējiet droši vaļā!"

Svešinieks kautrīgi ielaida makšķeres āķi pastraumē, un tūliņ pat aukla uzstiepās kā vijoles stīga, bet kāts saliecās lokā. Tur, seklajā ūdenī kaut kas neganti spārdījās. Kāpdamies atpakaļ, makšķernieks šļūteniski izvilka krastā prāvu foreli. Vadzis metās tai ar visām četrām virsū, baiļodamies, ka tā varētu aizdancot atpakaļ ūdenī..

„Vellu, kas tā par zivi? Te tak tādas nekad nav redzētas. Kuš, Kārav, — vai turēsi muti, dullais!" Vadzis izbrīnā lūkojās svešiniekā, kas, iemetis zivi tarbā, mauca āķim jaunu tārpu virsū un atkal ielaida makšķeri strautā. Atkārtojās tas pats: krastmalā tūliņ spārdījās otra, vēl lielāka forele.

Vadzis vairs nemetās tai virsū. Viņš arī neteica nekā, bet drusku piesarka, un, vērojot makšķernieku, tam pierē ievilkās divas krumpas. Un kad viss tas atkārtojās vēl trešo reizi, viņu pārņēma taisnīgas dusmas:

„Nu, pietiks, pietiks — izmakšķerējāties svešā gruntē gana. Ejiet vien tālāk — te vairs nav ko darīt. Ko domā — kundziņš, nez' no kurienes atnācis, nu tik vilks vienā vilcienā upi tukšu kā savās mājās. Nu, taisās, taisās prom! Vazājas visādi apkārt! Cui, Kārav, cui!"

*

Netālu no Persijas līča, lejā strauta malā, kur auga daži kušķīši zāles, Šalemaleikam ganījās viņa trīs kazas.

Kādā svētdienas rītā viņš uz ēzeļa lēni jāja lejā, turēdams vienā rokā māla krūzi, otrā palmu lapu grozu. Viņš devās lejā izslaukt kazas un savākt izkaltušās spiras iekuram. Pēkšņi ēzeļa ausis saslējās un ar klausāmām pusēm pagriezās uz priekšu. Šalemaleiks pacēla plaukstu virs acīm un ieraudzīja turpat blakus viņa ganībām kādu svešinieku līkājamies ap tādu kā zemē iesistu mietu. Piejājis klāt, viņš uzsauca svešiniekam:

„Lai slavēts Allah! Ko tu te mažojies manās smiltīs, vai esi domājis to dzelzs mietu manām kazām, ko paberzt sānus?"

„Redzi, esmu pētnieks, un man liekas, ka te jābūt naftai!"

„Ha-ha-ha! Nafta — te, kur neaug ne lāga grīslis!?"

„Ja atļausi man te rīkoties, došu tev desmit zelta gabalu!" svešinieks izvilka no azotes maisiņu un pažvadzināja tā saturu. Šalemaleiks neuzticīgi paņēma maisiņu.

„Nu, manis pēc, āksties arī, kā patīk, tikai pielūko — neaiztiec manas kazas un liec mierā spiras. Zvēru pie pravieša bārdas, ka kādreiz, krizdams no ēzeļa, esi sasitis galvu pret akmeni!"

Kādu rītu atkal nojājis lejā pie kazām, viņš ieraudzīja, ka no svešinieka iesistā mieta šāvās ārā spēcīga brūna strūkla. Nokāpis no ēzeļa, viņš iemērca pirkstu šķidrumā un paostīja.

„Nafta!" svešinieks paskaidroja.

„Bet vai tā deg arī?" Šalemaleiks interesējās.

„Un kā vēl, tā ir pirmklasīga nafta un daudz!"

Šalemaleiks acumirklī iekaisa:

„Paklau', tu neticīgais, vai tev neliekas, ka tā ir mana nafta? Esi diezgan izmāžojies pa manu lauku. Tagad

vari taisīties prom, no kurienes esi nācis. Neesmu slikts cilvēks, to zina pats Muhameds; ja tev vajaga, ko uzvārīt tējas ūdeni, vari pielasīt kādu grozu ar sausām spirām, bet manu naftu liec mierā. Un ja negribi, lai tevi ķer manas svētās dusmas, tad!..." viņš paķēra no zemes prāvu akmeni.

*

Nedomāju, ka ēzelim šī lieta sevišķi interesētu, bet grauzdams sauso grīsli, tas pie sevis nosmējās: „Jā,

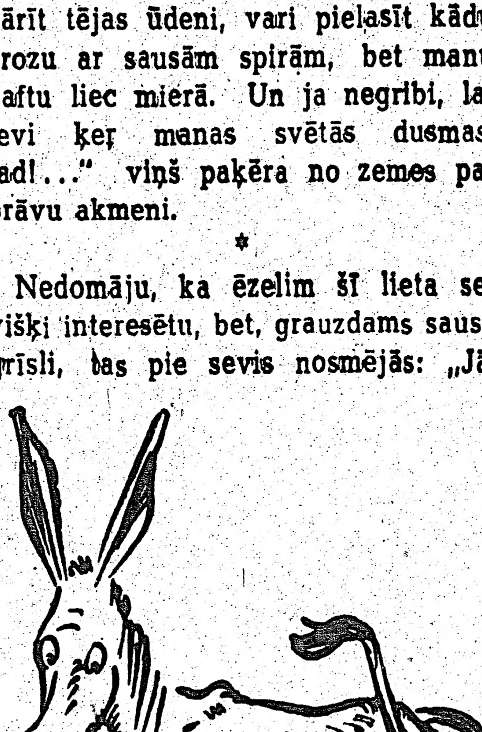

cilvēki paliek cilvēki, kā pie Pērses upes, tā pie Persijas līča!"

Rirdāns

V. SKAISTLAUKS

Cik ātri aizmirst...

Uz Nekartilta rudens vējos,
kas pārgājējus viegli skar,
nu draugus, draugus kādreizējos,
tik atmiņās vairs sastapt var.

Tie gandrīz visi citās malās
pār citiem tiltiem tagad iet,
ar jauniem draugiem priekos dalās,
un vecos aizmirsuši šķiet.

Uz Nekartilta rudens vējos,
kas manu pieri šodien skar,
es, skumjas atvairīdams, smējos —
cik ātri visu aizmirst var!

Eslingenā, 1951. g. oktobrī

KULTŪRAS CHRONIKA

Vijolnieks Jānis Kalējs Kanadā, Akadijas universitātē vada vijoļu klasi, bet viņa kundze pianiste Felicita Kalēja ir klavieru klases instruktore turpat.

Mākslinieks Ed. Dzenis ar ģimeni no Zviedrijas izbraucis uz Kanadu.

Melburnas mākslinieku kopa nākošajam darba gadam valdē ievēlēja par priekšsēdi Ern. Maršavu, vietn. A. Hammeru un loc. A. Bisenieku, A. Stendzi, Ev. Maršavu un K. Veinbergu. Kopa nolēma atbalstīt kultūras dienu sarīkošanu 1952. g. Melburnā.

Balaratas sportistu kopā Venta nodibinājuši jauktu kori un vīru dubultkvartetu J. Ķ... vadībā.

Kalamazū, ASV, notika dziedones A. Pu...ņas-Karpas, pianista prof. A. Ābeles un vijolnieka prof. V. Ruševica koncerts, kas bija veltīts arī prof. V. Ruševica 25 g. mūzikas gaitu atcerei. Kuplā auditorija jubilāru apsveica ziediem un veltēm.

Amerikāņu nedēļas žurnāls Lutheran Herald 18. sept. n-rā sācis ievietot Kristapa Valtera jun. rakstu virkni. Pirmais apcerējums Sirds pelni veltīts modernajai Eiropas jaunatnei. K. Valters, kā zināms, studē teoloģiju Sv. Olafa kolledžā Minesotā.

Vācu rakstnieks Bernhards Kellermans 72 g. vecumā miris ar sirdstrieku savās mājās Kleinglinikē, pie Potsdamas. Vairāki viņa darbi — Ingeborga, Idiots, Tunelis uc. tulkoti arī latviešu valodā. Pēc otrā pasaules kara K. bija pieslējies SED un kļuvis par „Demokrātiskās atjaunošanas kultūras apvienības" viceprezidentu. Viņš bijis arī Austrumvācijas mākslas akadēmijas profesors un pēc Maskavas ceļojuma apbalvots ar „...balvu".

Jaunā dzejniece Ilze Šķipsna ar izcilām sekmēm pabeigusi Ziemeļteksasas kolledžu Dentonā, iegūstot mākslu bakalaures grādu. Maģistres grada iegūšanai jaunā censone turpina studijas Ostina universitātē, ...strādājot tur par bibliotekāri.

O. Lēmaņa, M. Tillakas un V. Lemkina balettrupas viesošanos Kalamazū atzinīgi atzīmējuši Mičiganas laikraksti Press un Gazette, ievietojot arī attēlus.

Dr. med. K. Vītrungs ar ģimeni ieradies Čikagā, kur apmeties uz dzīvi.

Čellista I. Nāruna koncerts Ņujorkas Townholā bija pulcinājis ap 700 klausītāju. Koncerts, ko uz klavierēm pavadīja doc. A. Strauss, guva lielu atsaucību. Tas ... arī Ņujorkas presē, un New York Tribune starp citu rakstīja: „Viņa spēle ir dziļa ... plūstoša, kompakta tonī un izteiksmē ... apliecina mūziķa dzirksti un talantu."

Prof. Dr. med. Jānis Eglītis un kundze Dr. med. Irma Eglīte strādā savā specialitātē Ohaijo galvaspilsētas Kolumbas universitātē.

Helmāra Rudzīša apgāds Grāmatu Draugs pag. mēnesī atskatījās uz 25 darbības gadiem. 1926. g. oktobrī sākot lēta grāmatu sērijas izdošanu, apgāds līdz šim laidis klajā ... 1500 izdevumu — gan tulkojumu, gan oriģinālu, gan arī tādu kapitāldarbu kā Pasaules vēsture, Zeme un tautas, Brēma dzīvnieku valsts uc. Rosīgais apgāds turpinājis darbu arī trimdā, kur Vācijā blakus grāmatām ... nāca arī mēnešraksts Laiks, bet kopš 1949. darbojās ASV, izdodot laikrakstu Laiks.

Ņujorkas latviešu aktieri apvienojušies ... pīgā ansamblī. Tajā 17 profesionālu aktieru: M. Damroze, H. Gobzine, T. Kalve, Ņ. Melbārde, S. Pence, H. Prince, A. Šteinbergs, M. Zīlava, P. Dumpis, K. Ģērmanis, A. Mi...rēvics, R. Mucenieks, J. Neimanis, O. Pa...ņickis, J. Šāberts, O. Uršteins un J. Zaķis. Par teātra vadītāju ievēlēts O. Uršteins, ... darbosies arī par režisoru, tāpat kā ... Melnbārde. Galvenais dekorātors E. Dajevskis, administrātors J. Zaķis, technisks vadītājs K. Ģērmanis, kasieris P. Dumpis, ... par apgaismotāju aicināts T. Krūms. Repertuāru izraudzīs īpaša komisija J. Zaķa un ... Parnicka personās, galveno vērību veltījot latviešu jaundarbiem un oriģinālugām.

Borisa Piekalnīša un pianistes Ritas Med... koncerts ar latviešu un cittautu komponistu darbiem notika Ņujorkā. Koncerta tīrs ... likums bija veltīts Vācijā palikušajiem ...tiešiem.

Linkolnā (Nebraskā) sabiedrisko darbinieku apspriedē nolemts radīt pastāvīgu teātri. ...žisora pienākumus uzņēmies aktieris un ...donis V. Krūmiņš, kas kopā ar dzīves biedru aktrisi Alīsi Krūmiņu jau uzsācis darbu, ... daloties arī rakstniekam V. Richteram. ...mais iestudējums būs Trīnes grēki, izrādi ...redzot ap Ziemsvētkiem. Dekorātors būs ... Cepure, bet administrātora pienākumus ...ņēmies J. Brempelis.

Šogad paiet 50 gadu, kopš operu festivāli Minchenē kļuvis par izcilāko kultūras ...tikumu Bavārijas metropolē. Atrazdamās ... Baireitu un Zalcburgu, Minchene pratusi ar ...viem Vāgnera un Mocarta operu uzvedumiem iegūt tādu pašu slavu kā pieminētās pilsētas. Šī gada mūzikas svētku programmā bez Vāgnera un Mocarta darbiem bija vēl uzņ... R. Štrausa, Ficnera un Orfa operas. Ja ... operu uzvedumi izvērtās par spožiem mākslinieciskiem sniegumiem, tad tas ir galvenokārt jaunā, ļoti apdāvinātā diriģenta G. Šolti nopelns.

Koktēlniekam H. Mercam Kanadas nacionālajā izstādē Toronto piešķirta augstākā ...zinība un balva par šķivju kokgrebumiem.

Dziedātāja Ksenija Brante no Kolorado ... radusies koncertturnejā Kanādā, kur uzstājās kopā ar baritonu P. Geistautu un pianisti ... Tūteri. Pirmais koncerts notika Hamiltonā, kam sekoja koncerti 20. okt. Londonā, 25. okt. Toronto un 27. okt. Montreālā. Turneju ... organizējuši Daugavas Vanagi.

H. Lūses un pianista H. Štrausa koncerts notika Jaunanglijas konservātorijā Bostonā. Programmā bija Bēthovena, Fr. Šūberta, ... Kalniņa, P. Barisona, H. Berino un Jā... Mediņa dziesmas, kā arī Bēthovena Mēnes...nīcas sonāte un Šopēna H-molla Skerco. Koncerts guva lielus panākumus.

Čikagā beigusies latviešu kultūras nedēļa ar daiļamatniecības un latviešu grāmatu ... Notika arī baleta vakars ar O. Lēmaņa, ... Tillakas un T. Vestenas piedalīšanos, vairāki koncerti un referāti. Pēdējā dienā bija rakstnieku pēcpusdiena, kur referātus vai savus darbus lasīja A. Ozoliņa, H. Kreicers, J. Š... manis, E. Aistars, A. Kaugars, J. Veselis ... J. Klīdzējs. Kultūras nedēļa bija pulcinājusi pāri par 2000 apmeklētāju, to vidū ... 400 amerikāņu.

Nebraskas štata gadskārtējā gleznu izstādē Linkolnā, 62 mākslinieku vidū ievērību ... pelnījušies arī latviešu gleznotāji J. Dre...manis un A. Cepure, par kuru darbiem vietējā prese publicējusi atzinīgas atsauksmes, ievietojot arī labāko gleznu attēlus.

Kritiķis Jānis Rudzītis mūs informē, ... Latvijas 20. okt. numurā sniegtā ziņa, it ... viņš rakstot Kurzemes atmiņas, ir pār...pratums.

Rudens volejbola turnīrs Koventrijā

Koventrijā notika plaša mēroga volejbola turnīrs, kurā piedalījās visas spēcīgākās Anglijas latviešu vienības. Sporta kopas Tērvetes dāvātos ceļojošos kausus izcīnīja Londonas LSK (vīriešiem) un Banga (sievietēm).

Vīriešu sacensībās startēja 8 vienības. Jau ar pirmo sacensību, kurā Trimda I smagā spēlē pieveica Bangu ar 15—9, 12—15, 15—10, iedegās sīvas un intriģējošas cīņas. Arī Auseklim nācās izlietot visu prasmi, lai ar 15—7, 18—16 pārspētu Birminghemas DVF. Gan zaudējot eksmeistaram Vārpai ar 11—15, 12—15, labu spēles māku un saskaņotu darbību tomēr parādīja Trimda II. Arī meistars LLSK tikai pēc grūtas cīņas 3 setos spēja uzvarēt turnīra rīkotājus — Tērveti. Sacensību otrā dienā spēcīgais lietus izmiekšķēja laukumu, kādēļ spēlētājiem bija jāpārceļas uz šauro un neērto vingrotavu, kur spēļu kvalitāti mazināja zemie jumta šķērskoki. Pēc zaudējumiem Birminghemas DVF resp. Tērvetei no turnīra „izkrita" Trimda II un Banga. Asām gremdēm bagātā spēlē LLSK pieveica Vārpu ar 15—9, 15—10, Tērvete ar 15—10, 15—10 uzvarēja Birminghemu, Vārpa pārspēja Ausekli ar 15—7, 15—12 un Tērveti ar 15—9, 13—15, 15—11. Laukumā dodoties abām vēl nezaudējušajām — LLSK un Trimda I vienībām, visi pareģoja pirmās uzvaru, taču bradfordiešu gremdes izrādījās pārākas par londoniešu. Tā ar 14—16, 15—13, 16—14 pārākumu finālam kvalificējās Trimda I. Noskaidrojot otru finālistu, LLSK atkārtoti pārspēja Vārpu ar 15—9, 8—15, 16—14. Finālā Londonas LSK pieveica Trimdu I ar 15—8, 13—15, 15—9. Londoniešu gremdes šoreiz izrādījās pārāk ātras, lai pretinieki trūcīgi apgaismotajā laukumā tās spētu atvairīt. Finālcīņas atkārtojumā (abām vienībām nu bija pa zaudējumam) LLSK jau ievērojami iespaidīgāk apliecināja savu pārākumu, gūstot 15—7, 15—9 uzvaru un 1. vietu turnīrā.

Tā LLSK savam Anglijas latviešu volejbola meistara titulam varēja pievienot jaunu, ne mazāk skaistu panākumu. Atzinīgi jānovērtē Trimdas vienības sniegums, kas, pēc ne sevišķi veiksmīgiem startiem iepriekšējos gados, šogad var lepoties ar abu spēcīgo komplektējumu — LLSK un Vārpas pieveikšanu. Zem parastā snieguma spēlēja Vārpa, bet ievērojami progresējusi Tērvete.

Sieviešu grupā, kur piedalījās 3 sešnieki, pirmā spēlē Banga pieveica Trimdu ar 5—15, 15—8, 15—10. Ar 10—15, 8—15 rezultātu Bangas priekšā liecās arī Tērvete. Pēc tam Trimda uzvarēja Tērveti ar 7—15, 15—1, 15—8. Tā kausu un uzvaru turnīrā izcīnīja Bangas meičas, kuru komplektējumā, darbību izbeidzot meistarvienībai Auseklim, pārgājušas vairākas pēdējās spēlētājas ar spējīgo Kāpostiņu priekšgalā. Salīdzinot ar meistarības spēļu līmeni, šo sacensību spēles māka likās krietni augstāka. To ievērojami pacēla arī dažu igauņu spēlētāju piedalīšanās Tērvetes un Trimdas virknējumos. —gu—

Latviešu sportisti Eiropā un citos kontinentos

Stokholmas basketbola meistarsacīkstes šogad notiek divās grupās. Pirmajā spēlē tikai zviedru vienības, bet otrajā — 2 amerikāņu, 3 igauņu, 2 latviešu un 1 zviedru piecnieks. Otrās grupas uzvaras favorīts ir amerikāņu Misionāri — pag. gada meistars, kas pirmajā spēlē pieveica latviešu Stokholmas JKS ar 64—12. Otra latviešu vienība — Rīga uzvarēja igauņu EVU ar 46—21. Rīgas komplektējumā darbojās Šmits, Klaišis, Brants, Saulīte un brāļi Teriņi.

Leitonas, Anglijā, sporta kopa Tālava rīkojusi vieglatlētikas sacīkstes, kurās O. Feldmanis pieccīņā guvis 2332 p. (pēc somu tabulām 2665), pārspējot trimdas labāko sasniegumu, kas kopš 1949. g. ar 2164 p. piederēja Mežaraupam. Viņa rezultāti atsevišķās disciplīnās: tāll. 6.03 m, šķēpā 38,000 m, 200 m 23,5 sek., diskā 33,45 m un 1500 m 4:47,4 min. Lodes grūšanā Puksts spēja 14,23 m, Priede 13,32 m un Laudobelis 12,79 m; tāllēkšanā Piķēlis veica 6,26 m, Gertners 6,20 m un Puksts 6,05 m. 1500 m skrējienā ar 4:25,9 min. uzvarēja Mundeciems, bet Niķazis meta veseri 41,17 m.

Dienvidaustrālijas basketbola meistarsacīkstēs A gradā priekšsacīkstēs uzvarēja lietuviešu Vytis, pieveicot Adelaides LS ar 32—31. Arī latviešiem vēl iespējams iekļūt finālā. B gradā vadībā atrodas Venta, bet C gradā — ALS 2. vienība.

Angļu vieglatlētikas sacīkstēs, kurās Koventrija sacentās ar Birminghemu, Priede (K) uzvarēja lodes grūšanā ar 13,01 m, bet meta disku 40,32 m. Goba (B) lodes grūšanā realizēja 12,88 m tālumu.

1951. g. 22. oktobra rītā pl. 7, Detmoldā aizgāja mūžīgā mierā

kapteinis

Jānis Brasmanis-Bradzenieks

dzim. 1891. g. 7. janv., Ķemeros.

Izvadīts no Detmoldas kapu kapličas un apglabāts Detmoldas kapsētā 27. oktobrī.

Dziļās sērās

Piederīgie tālumā,
Ozoliņu ģimene Detmoldā.

Abonēdami un lasīdami Lielbritānijas latviešu laikrakstu

Londonas Avīze

Jūs varat tikai iegūt.

Pieprasiet paraugeksemplārus, un jūs pārliecināsities, ka tas patreiz ir no visām lētākais latviešu laikraksts Eiropā, bet savās 8 lapaspusēs sniedz jums arī plašāko un vispusīgāko informāciju. Iznāk piektdienās.

Abonementu varat pieteikt mūsu pārstāvjiem:

VĀCIJĀ: A. Ozoliņš, (24) Eutin/Holst., Rettberg-Kaserne, un Daugavas Vanagu grāmatnīcā, (14a) Ulm/Donau, Wilhelmsburg, Bar. 2—5. Abon. maksa: 1 mēn. DM 2,00; 3 mēn. DM 5,50; 6 mēn. — DM 10,50; 1 gads — DM 20,00.

BEĻĢIJĀ: Comité National Letton en Belgique, 35, rue du Clocher, Bruxelles 4. Abon. maksa: 1 mēn. — Fr. 25; 3 mēn. — Fr. 70; 6 mēn. — Fr. 130; 1 gads — Fr. 250.

ZVIEDRIJĀ: J. Abučs, Box 71, c/o Vastmanlands Folkblad, Vasteras. Abon. maksa: 1 mēn. — Kr. 2,40; 3 mēn. — Kr. 7,00; 6 mēn. — Kr. 13,00; 1 gads — Kr. 25,00.

FRANCIJĀ: V. Baumanis, 56, rue Marechal Foch, Lorient. Abon. maksa: 1 mēn. — Fr. 170; 3 mēn. — Fr. 500; 6 mēn. — Fr. 920; 1 gads — Fr. 1750

Redakcijas un ekspedīcijas adrese: 72, Queensborough Terrace, London, W. 2., Gt. Britain.

Lai meiča kāda,

tai dzīves mērķis — laulība. Latvju meitenes, kas vēlas izceļot uz Angliju un ir ar mieru doties laulībā, — atsaucieties! Vēlamas 20—32 g. v., neizslēdzot atraitnes. Vēstulēm ar ģīmetni un dzīves aprakstu atbilde garantēta. Dēku meklētājas, nepūlieties. Adresēt: Valdim, 9, Kimbalton Avey, Bedford, England. (498)

LATVIJA

Nr. 71 (515) 1951. g. 3. novembrī.

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 3.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3.— mēn. Uz ārzemēm DM 4.50 mēn., atsevišķa numura cena DM 0.85; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 9.50.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0.40 par viensl. nonpareile iespiedumrindas aizņemamo telpu: vienreizigs 10 iespiedumrindu sludinājums DM 4.—. Uz pirmās lapas sludinājumu cena trīsreiz augstāka. Sludinājumu apgādā un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tieši apgādam, piešķir 30 proc. atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši. Abonementus un sludinājumus no ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Latviska dāvana Ziemsvētkiem

Ed. Paegles oriģināldarbi trimdā:

L. R. ĀBECĪTE, 160 zīm. daudzkrāsu DM 5.—, Dol. 1.20, Šil. 8/6.

L. R. KRĀJA, teikas, 165 zīm., DM 1.—, Dol. 0.40, Šil. 2/—.

CELAINE, aušana bez stāviem, DM 3.—, Dol. 0.80, Šil. 4/—.

CEDRAINĪTE — grāmatzīme, DM 2.—, Dol. 0.80, Šil. 4/—.

Propagandas brošūra angļu valodā (pret kuponu)

No atsauksmēm: „L. R. ĀBECĪTE ir tiešām jauks izdevums." — „Jums pienākas atzinība par tādu tautisku darbu. Katram aizjūras braucējam jāiegādājas tāds krājums." — „A charming little book with lovely folk-lore designs."

Pieprasīt: Ed. Paegle, Neuburg/Donau, IRO Center, WCC, Germany. (466)

BISMARKA NOSLĒPUMS

TAIGAS MEDNIEKI

(473)

Meklē mantiniekus

Latvijas sūtniecība Londonā meklē mantiniekus 1892. g. 16. aprīlī, Dundagā dzimušā un 1941. g. 2. novembrī, vai tuvākos Katvaldis mirušā kapteiņa FRICA FREIENBERGA atstātajam mantojumam. Tiesīgi mantinieki vai personas, kam kādi būtu ziņāmi, lūgti iespējami drīz atsaukties Latvijas sūtniecībā — Latvian Legation, 87, Eaton Place, London, S. W. 1.

Ziemsvētku dāvana namamātēm

Iznākusi trimdā 10. izdevumā

H. Birziņa un A. Švāgere-Vīksne

LATVISKĀ UN MODERNĀ VIRTUVE

Glīti iesieta, cena līdzšinējā DM 10.—

Pasūtinājumus pieņem

H. TILLERS,
Memmingen, Regierungslager.

(500)

Latvju Zelteņe

Nr. 3/11

Iznācis un jau izsūtīts no Austrālijas — tiklīdz to saņemšu, izsūtīšu abonentiem un pārējiem klientiem.

Izsūtu atsevišķas burtnīcas: cena 3/9.

Pieņemu pasūtījumus uz kopiesējumu no Nr. 1 līdz 7.

Atkalpārdevējiem 20 proc. atlaide.

Abonēšanas maksa: 12 burtnīcas £ 2.—.—; 6 burtnīcas £ 1.1.0.

Nr. 11 saturs: Krustpils tautas tērps, Tamborēta tualetes galdiņa garnitūra, Spilvena mets, Dekoratīvs galdauta mets krāsainā izpild., Tautiski motīvi dāmu un bērnu tērpu rotāšanai, Pašdarināts plauktiņš.

Grāmatu galdā dabūjamas visu apgādu jaunākās un agrāk izdotās grāmatas.

Sarakste adresējama:

A. VEINBERGS,
41, Carysfort Rd.
London, N. 16.

(501)

Techniskas grāmatas

Jaunākos izdevumus — Beton-Kalender, Hütte I-II-III, Neufert, Bauentwurfslehre, Rietschel's Lehrbuch d. Heiz- und Lüftungstechnik, Stahl im Hochbau, Schleicher, Taschenbuch f. Bauingenieure, Dubbel, Taschenbuch f. d. Maschinenbau uc. techniskas grāmatas elektrotechniķiem, ķīmiķiem, metallrūpniecībai, kokrūpniecībai utt. izsūta Vācijā un uz ārzemēm.

Mārtiņš BĒRZIŅŠ,
Versandbuchhandlung,
(14a) Göppingen, Abholfach,
Germany.

(496)

Vajadzīgi strādnieki

meža darbiem Zviedrijā

Latviešu uzņēmējam J. Ziemelim Zviedrijā steidzami vajadzīgi meža strādnieki. Jāizstrādā mizota stut- un papīrmalka 2 m garumā, sākot ar 1,5 cm tievgalī. No tievākās un brāķa malkas sagatavojama dedzināmā malka. Garantēta 10 kronu izpeļņa par 1 kbm, tā kā iévingrinājies cirtējs var nopelnīt līdz 30 kronu dienā. Darba vieta 5 km no tuvākā centra ar veikalu un pastu un 40 km no Eskilstunas. Pirmajai 12 vīru grupai, kurai vajadzīgs arī pavārs, dzīve barakā bez maksas. Firma dod arī guļampiederumus, atskaitot gultas veļu. Ēdiena gatavošanas izdevumi jāsedz strādniekiem kopīgi, uzturam rēķinot apm. 4 kronas dienā. Virtuves un galda traukus dod firma.

Darbs aprēķināts 4 mēnešiem, bet var būt arī ilgāks. Ceļa izdevumus no Vācijas uz darba vietu (tiem, kas gribēs atgriezties — arī atpakaļ) sedz firma. Visi strādnieki būs apdrošināti pret nelaimes gadījumiem un varēs iestāties arī slimo kasē. Darba rīku vai arī drēbju un apavu iegādei firma izsniegs avansu. Darba rīki maksā ap 30 kronu, gumijas zābaki 24, slēpju zābaki 44, darba pārvalks 25—32 kr.

Interesentus lūdz steidzoši pieteikties, rakstot Latviešu centrālai komitejai — (21a) Augustdorf bei Detmold, Lager, Block 9.

Latviešu skaņu plašu un nošu apgāds

Adr.: Box 25, Stuvsta, Sverige

3 VINTERU jaunieдziedātas SKAŅU PLATES

Nošu izdevums:

MELODIJU VARAVĪKSNE

Izdevumā ietilpst trīs Alfrēda Vintera moderno deju melodijas (klavierēm un dziedāšanai), pie kam izdevums domāts arī kā atklāts vēstulnieks starp mūziķiem, artistiem un visiem pārējiem šāda rakstura mūzikas un mākslas cienītājiem.

Tautiešus, kuriem būtu vēlēšanās dzirdēt skaņu platēs vai notīs kādu atsevišķu no Alfr. Vintera agrākajām melodijām, lūdzam rakstīt uz augšā minēto adresi.

Tirgotājus — tālāk izplatītājus

lūdzam pieteikties no:

Vācijas,	ASV,
Anglijas,	Kanadas,
Beļģijas,	Austrālijas,
Holandes,	Brazīlijas uc.

(489)

Bijušie karavīri!

Lūdzu ziņas par Ernestu PULEKSI, dzim. 1924. g. 14. apr.; bijis 19. div. kaprālis, pēd. ziņas no Opočkas. Lūdzu rakstīt māsai: Dr. Hodackis, 1. Staverley Rd., Herne Hill, Geolong, Vic., Australia. (503)

Ausma Lūsis, —

Tevi meklē Bucis. 1810, N. 19th Street, Milwaukee, Wisc., U.S.A. (499)

Šoruden

DAUGAVAS GRĀMATU KLUBĀ

5 LATVIEŠU AUTORU DARBI skaistos DGK sējumos

Veronika Strēlerte

GAISMAS TUKSNEŠI

Šai jaunajā krājumā Strēlertes dzeja kļuvusi vēl tīrāka, caurspīdīgāka, vēl smalkāk kalta. Iznāk oktobrī.

Broš. Dol. 2,—, K. dol. 2,10, Šil. 11/3, A. šil. 14/—, DM 6,50.

Ies. Dol. 2,75, K. dol. 2,85, Šil. 15/6, A. šil. 19/3, DM 9,20.

Alfreds Dziļums

VAKARS UZ EZERA

Tornas grāvraču autors šoreiz tēlo drāmu, kas norisinās kādā latviešu lazaretē kapitulācijas dienās. Iznāk oktobrī.

Broš. Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/9, DM 6.—.

Ies. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.

Ēriks Ādamsons

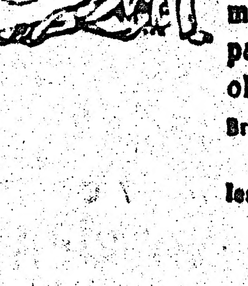

SAPŅU PĪPE

Pēdējie dzejoļi. Sakārtojis Andr. Johansons. Tā ir neikdienišķa grāmata, kur lietu vienīgā mērauklа ir skaistums, kur autors pārvērtis par skaistumu visu, kam pieskāries. Iznāk oktobrī.

Broš. Dol. 1,80, K. dol. 1,90, Šil. 10/3, A. šil. 12/9, DM 6.—.

Ies. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.

Richards Valdess

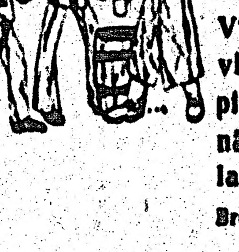

JŪRAS VILKI

Vīrišķīgs jūrnieku spēks, briesmas, bezbēdīgi vienkārši joki, balto nakšu nostalģija svešās piekrastēs mainās cits caur citu tās dēkainās paaudzes dzīvē, kas lika pirmos pamatus latviešu uzņēmībai. Iznāk novembrī.

Broš. Dol. 2,50, K. dol. 2,60, Šil. 14/3, A. šil. 18/—, DM 8,50.

Ies. Dol. 3,25, K. dol. 3,35, Šil. 18/6, A. šil. 23/3, DM 11,—.

Aleksandrs Čaks

MANA PARADĪZE

ar NIKLĀVA STRUNKES 8 daudzkrāsainām un 8 vientonīgām ilustrācijām. Otra grāmata Daugavas grezno grāmatu serijā. Tipogrāfiskā apdarē un ilustrācijās pārspēj Pasaku lugas. Tikai iesieta. Iznāk novembrī.

DGK dalībniekiem:
Dol. 5.—, Šil. 29/—, A. šil. 36/—, DM 17,—, Kr. 20,—

Atklātā tirgū:
Dol. 6,—, Šil. 34/—, A. šil. 43/—, DM 20,50, Kr. 24,—

DGK dalībnieki iegūst skaistu sējumu par brošētas grāmatas cenu, nododot pasūtinājumu nekavējoties, ne vēlāk par 15. novembri (dienvidu puslodē līdz 31. decembrim) un iemaksājot tieši apgādam (ar International money order, čeku utt.) vai pārstāvjiem: ASV Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass.; Kanadā Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St., Toronto, Ont.; Anglijā Mr. E. Alksnis, 72, Queensborough Terrace, London, W. 2; Vācijā Mr. M. Diķis, (23) Hahn i. O., Postfach.

Uz pasūtinājuma lūdzam atzīmēt burtus DGK. Grāmatas saņemsit no apgāda tieši. Pārsūtīšanas izdevumi Jums nav jāmaksā.

Par grāmatu kluba dalībnieku (bez kādām saistībām) var kļūt, izdarot pasūtinājumu ar atzīmi DGK, vai vienkārši atrakstot kartīti.

NEPALAIŽIET GARĀM ŠO IZDEVĪBU!

Būs daudzi grāmatu draugi, kas gribēs sev visus 5 sējumus. Iemaksājot tagad (bet ne vēlāk kā 15. nov.), tos iegūstat par

Dol. 11,—, Šil. 65/—; A. šil. 85/—; DM 40,—; Kr. 45,—

Uz pasūtinājuma lūdzam rakstīt: Par 5 DGK latviešu grāmatām.

(Dienvidu puslodē pēd. iemaksas termiņš 31. dec.)

(468)

DAUGAVA Garvargatan 11, I, Stockholm, Sweden.

Organizē baltiešu...

(Turpinājums no 1. lpp.)

SŪDZĪBAS NO VECO ĻAUŽU MĪTNĒM FRANCIJĀ

Centrālā komiteja, kā ziņoja V. Janums, atkal saņēmusi vairākas latviešu sūdzības vēstules no veco ļaužu mītnēm Francijā. Vēstuļu rakstītāji dzīvi šajās nometnēs raksturo ļoti drūmās krāsās un lūdz palīdzību. Šādas sūdzības no Francijas saņemtas jau agrāk, bet toreiz jautājumu noskaidrot un izkārtot uzņēmās sūtnis O. Grosvalds. Kā redzams, stāvoklis tomēr nav labojies, kādēļ steigšus apsveramas visas iespējas mūsu tautiešiem palīdzēt, neizslēdzot eventuālu iespēju atgriezties Vācijā. Šai jautājumā LCKV no jauna uzņems sakarus ar sūtni O. Grosvaldu.

Par stāvokli skolu un izglītības jautājumā ziņoja izglītības nozares vadītājs prof. H. Lācis. Latviešu skolu pakāpeniska likvidēšanās turpinās, tā ka steidzami organizējamas papildu un svētdienas skolas. Ierosmi papildskolu organizēšanai izrādījusi arī YMCA un DV; tas apsveicami, tikai jāvēlas, lai mācības notiktu pēc vispārējās programmas. Pēc lielo izceļošanas akciju beigām ierosināts apzināt un sasaukt apspriedē par izglītības jautājumiem visus Vācijā vēl atlikušos skolotājus un mācītājus. Šāds ierosinājums tomēr praktiski grūti realizējams, kadēļ LCKV arī nolēma vispirms ar publikācijām presē aicināt skolotājus atsaukties un sniegt par sevi ziņas. Ja rastos iespēja, varētu domāt arī par kādas sanāksmes sasaukšanu. Arī pastāvīgas izglītības komisijas vai padomes radīšanu neatzina par lietderīgu. Atsevišķos jautājumos, iespējams konsultēties pie speciālistiem, ieskaitot tādus, kas jau izceļojuši.

Steidzami jautājumi ir mācību programmas izstrādāšana un kopīgas mācības grāmatas izdošana dzimtenes mācībā, Latvijas vēsturē un ģeografijā, eventuāli arī ticības mācībā. Šeit pieaicinās attiecīgo nozaru lietpratējus, jo viela ārkārtīgi jākoncentrē. V. Janums tādēļ ierosināja pietiekamu uzmanību veltīt Latvijas atbrīvošanas un patstāvības posmam, kā arī vispār grāmatai izvēlēties tādu vielu minētos priekšmetos, kas mūsu jaunākajai paaudzei būtu vissvarīgākā dzimtenes pazīšanas un dzimtenes mīlestības sekmēšanai.

JĀPRETOJAS ASIMILĀCIJAS UN IZKLIEDĒŠANAS POLĪTIKAI

A. Šilde ieteica censties atdzīvināt mācības, katrā izdevīgā gadījumā lūdzot vēl Vācijā esošos rakstniekus, zinātniekus, brīvības cīnītājus un sabiedriskus darbiniekus apciemot skolas ar saviem referātiem vai brīvās pārrunās dalīties ar jauniešiem savā pieredzē un tā sekmēt nacionālo audzināšanu. Arī turpmāk latviešu pārstāvības organiem nav jākavējas nostāties pret asimilācijas un izkliedēšanas polītiku, kā tas nule jau darīts LCKV vadības vizītē pie UN bēgļu augstā komisāra pārstāvja Bonnā. Ja nav iespējamas nacionālas skolas, tad jāizmanto vācu skolas, bet nelietderīgas un nepieņemamas ir dažuviet izveidotās jauktās bēgļu skolas, kur, piem., mācās latvieši, igauņi un jugoslavi ar vācu valodu kā mācības valodu un atsevišķām stundām skolnieku mātes valodā.

Lietuviešu centrālā komiteja ierosinājusi izveidot Baltijas tautu bēgļiem kopīgu oficiālu pārstāvību, kā arī izdot kopīgu informācijas biļetenu vācu valodā, kādu jau izdod lietuviešu centrālā komiteja. Pastāv arī ierosinājums par kopīgas mītnes radīšanu. LCKV šos ierosinājumus principā pieņēma. Pārstāvības radīšanai jāizstrādā un kopīgi jāpieņem statūti. Doma par kopīgas mītnes radīšanu atmetama nebūtu, bet prasa vēl dažādu ziņu vākšanu un sīkākus aprēķinus.

Baltiešu centrālās komitejas deklarējušas, ka ir ar mieru pievienoties v i e n a i dažādo bēgļu tautību kopīgai pārstāvībai, uz baltiešiem pieņemamiem statūtiem. Patlaban vērojams parallēlisms starp jau pastāvošo INCOPORE un nacionālo komiteju sakaru virsnieka pie IRO Dr. O. Pirkmajera noorganizēto jauno pārstāvību.

Lai sekmīgāk cīnītos pret vāciešu diskriminācijām pret bēgļiem, A. Šilde ierosināja baltiešiem arī šinī ziņā koordinēt spēkus. Pieņēma priekšlikumu aicināt tautiešus vākt un piesūtīt LCKV juridiskajai nozarei faktu materiālus par visiem vācu presē vai praktiskā dzīvē konstatētiem baltiešu bēgļu diskriminācijas gadījumiem, lai šos materiālus vajadzības gadījumā varētu izmantot.

NEDĒĻAS POLĪTIKA ĪSUMĀ

Vai Čerčils mainīs Anglijas ārpolitisko kursu? — UN Parīzes sesijas priekšvakarā — Bonnai vēl jāgaida — Ēģiptieši dibina „atbrīvošanas bataljonus"

ANGLIJA:

Drāmatiskās dienas un stundas Anglijā ir garām. Tauta ir teikusi savu spriedumu un devusi iespēju Čerčilam sešus gadus pēc sakāves vēlēšanās 1945. g., brīdī, kad viņa kauju laukos izcīnītās uzvaras prieki bija sasnieguši augstāko kulmināciju, tagad mēģināt uzvarēt arī mieru. Čerčils, kas savā ilgajā politikā mūžā kuriozā kārtā pirmo reizi par premjeru kļuvis kā polītiskās partijas vadītājs, apzinās, ka viņu, valdību un visu britu nāciju nesagaida vieglas dienas. To viņš uzsvēra arī pirmajā deklarācijā pēc konservatīvo partijas uzvaras, likdams atcerēties savus vārdus par sviedriem, asarām un asinīm — vienīgo, ko viņš bija nācijai solījis, uzņemoties ministru prezidenta amatu pēc Denkērkas. Bet Čerčils ir pārliecināts, ka viņam ar savu nesatricināmo ticību izdosies spārnot nāciju uz jaunu rosmi un jauniem panākumiem, kas ne tikai daļēji atjaunos Lielbritānijas svaru un nozīmi pasaules politikā, bet reizē ļaus tai kļūt par izšķirēju faktoru īsta, taisnīga un ilgstoša miera radīšanai visā pasaulē.

Rietumvalstu galvaspilsētās tagad ar lielāko interesi gaida, kā Čerčils savu mērķi domā sasniegt un cik lielas pārmaiņas tas nozīmēs Anglijas ārpolitikas kursā, kas līdz šim plašos vilcienos balstījās uz abām partijām. Pieturēšanās pie šī principa visumā sagaidāma arī nākotnē. Bet Čerčils, kas pats pēc kara beigām ierosināja jaunu aktivitāti vienotās Eiropas kustībā, noteikti centīsies izbeigt britu atturīgo nostāju un panākt straujāku progresu Strasburgas parlamenta un Eiropas ministru padomes veidošanā. Tāpat sagaidāma nostājas maiņa par labu Franko un par sliktu Maotsetungam. Čerčils zina, ka viņam ir lielākas izredzes iegūt ASV finanču palīdzību nekā viņa sociālistiskajam priekšgājējam. To viņš arī nekavējoties prasīs, lai stingrāka nostāja Tuvējos un Vidējos austrumos nebūtu jau pašā pēcvēlēšanu perioda sākumā jāsaista ar nepopulāriem jauniem nodokļiem pašu zemē. Tas nenovēršami prasīs britu tuvināšanos ASV viedoklim vienā otrā principiālā jautājumā. Tāds noteikti ir arī komūnistiskās Ķīnas valdības neatzīšana, vismaz kamēr tā piedalās Korejas karā. Taču lielākais Čerčila eksperiments, par spīti ASV atturīgajai nostājai, liekas, būs mēģinājums panākt jaunu 4 valstu ārlietu ministru un pēc tam personīgu „trīs lielo" — Čerčila, Trumena un Staļina satikšanos, cenšoties šādā ceļā mazināt starptautisko saspīlējumu. Atceroties Teheranas, Jaltas un Potsdamas brāļošanās rautus, kuru rezultātā Eiropa šodien nonākusi tik kļūmīgā strupceļā, pārliecīgu sajūsmu šis nodoms nespēj ierosināt. Arī prezidents Trumens būs visai grūti izkustināms no Vašingtonas, lai dotos, piem., no jauna uz Potsdamu. Bet viņš to noteikti darītu, ja šādā veidā būtu izredzes novērst karu un radīt pasaulē stabilu mieru. Čerčilam ir lieliska polītiķa degums, orātora talants un — milzu respekts Staļina acīs. Ja viņam drīzumā paredzamajā vizītē Baltajā namā izdotos pārliecināt Trumenu un vienlaicīgi ieinteresēt arī Staļinu, nu atliktu vienīgi cerēt, ka izejas punkts sarunām labās ticības vietā „vecajam, labajam tēvocim Džo" šoreiz būtu rietumvalstu militārais, materiālais un morālais pārspēks.

ASV:

Pagaidām rietumvalstu centieni mazināt starptautisko saspīlējumu tomēr koncentrēti uz UN, kas 24. oktobrī atskatījās uz 6 gadu pastāvēšanu un kuras kopsapulce 6. novembrī savā jaunizbūvētajā Parīzes mītnē sāk jaunu sesiju. Optimisma pilns uz to ceļā devās ASV ārlietu ministrs Ečesons ar ASV delegācijas locekļiem, lai šīs nedēļas nogalē jau apspriestos ar Īdenu un Šumanu. Ostas strādnieki Ņujorkā, kuru streiks joprojām vēl nebija beidzies — tā dēļ arī vairāki kuģi no Eiropas ar DP bija novirzīti uz Nūorleānu, — izņēmuma kārtā nekavēja šo prominento personu iekāpšanu tvaikonī America — vienīgi bagāža tām bija jāuznes pašām. Prezidents Trumens veltīgi bija mēģinājis panākt streika pārtraukšanu, uzsverot, ka tas divi nedēļās „iesaldējis" preces 300 milj. dol. vērtībā un draud paralizēt visu Sav. valstu saimniecisko dzīvi — streikotāji neatkāpās no savām prasībām pēc 15 proc. algas pielikuma. — No prezidentam tuvām aprindām ziņo, ka pēdējās nedēļās viņa noskaņojums mainījies par sliktu atkalkandidēšanai 1952. g., kaut arī pats Trumens šai jautājumā izteikties atsacījies. Iespējams, ka tam sakars ar tikpat klusi augošo ģenerāļa Eizenhauera gatavību kandidēt. Īstenībā kandidēt nevēlas ne viens, ne otrs, bet abi sajūt par pienākumu kandidātūru uzņemties, ja ar to varētu aizkavēt izolācionistu spārnam piederošā republikāņu senātora Tafta kļūšanu par prezidentu. Tafts nesen oficiāli apliecināja, ka to noteikti grib panākt.

KOREJA:

Pēc pirmajām trim sanāksmēm pamiera līgšanai bija labas cerības uz kaŗa darbības izbeigšanos vistuvākajā laikā, jo komūnisti vairs nepastāvēja uz 38. platuma grādu kā demarkācijas līniju, un domstarpības tās nospraušanā aptuveni atbilstoši pašreizējam stāvoklim frontē grozījās tikai par pāris kilometriem. Sarunām turpinoties, ASV štāba priekšnieka ģenerāļa Kolina uzskats tagad ir, ka tās gan beigsies ar pamieru, bet tas vēl prasīs labu laiku. Cīņas frontē turpinās. Notikušajās gaisa kaujās pagājušajā nedēļā atkal nogāztas vairākas ienaidnieka turbolidmašīnas.

ĒĢIPTE:

Suecas kanāļa joslā ārēji viss mierīgi, jo britu kaŗaspēks tur kontroli pār satiksmi piekrastes rajonos stingri savās rokās. Toties briest bīstami notikumi pašā zemē, jo pretbritu noskaņojums pēc Čerčila uzvaras vēlēšanās vēl pastiprinājies. Sevišķu niknumu plašās aprindās radījusi informācija par it kā pastāvošo slepeno britu-amerikāņu plānu, pēc kura Ēģipte, situācijai kļūstot draudīgai, 24 stundu laikā totāli okupējama. Ēģiptes valstu padome reaģējusi, izstrādājot vispārējas mobilizācijas likumu, kam pirms stāšanās spēkā gan vēl jāiegūst valdības un parlamenta akcepts. Pagaidām cīņas smagumu uz saviem pleciem uzņēmušies brīvprātīgie „atbrīvošanas" bataljoni. Rietumvalstis un Turcija tomēr vēl joprojām nav atmetušas cerību līdz ar citām arabu valstīm pierunāt arī Ēģipti piedalīties kopējā Tuvo un Vidējo austrumu aizsardzības sistēmā.

VĀCIJA:

Kādas pārvēlēšanu kampaņas ietvaros Vīdenbrikā, Ziemeļreinā-Vestfālē Rietumvācijas ministru prezidents Dr. Adenauers bija izteicies, ka 31. oktobra konferencē ar rietumvalstu augstajiem komisāriem jau cerības panākt galīgo vienošanos par okupācijas statūta aizstāšanu ar jauno līgumu. Šim paziņojumam sekoja sabiedroto iestāžu paskaidrojums, kurā brīdināts no tik pārsteidzīga un pārliecīga optimisma. Adenauers esot lūgts minētajā datumā vienīgi rezumēt līdzšinējo sarunu rezultātus resp. panākto vienošanos par atsevišķiem punktiem, bet līdz izšķirīgu lēmumu stadijai vēl esot garš ceļš; vispār tos iepriekš jāakceptē triju rietumvalstu valdībām. Tā vācu prieki uz pavisam drīzu okupācijas režīma izbeigšanos atkal apslāpēti, — arī Parīze uz visām līdzīgām informācijām reaģējusi ar ledainu un skeptisku smīnu. Toties lielu progresu šķiet uzrādām Parīzē notiekošās sarunas par Eiropas armiju, kas, pēc pašreizējās informācijas, sastāvēs no 14 franču, 12 vāciešu, 11 itaļu, 3 beļģu un 3 holandiešu divīzijām. Ikvienā no šīm divīzijām būs miera laikos 12.000—14.000, bet karā — 15.000 vīru. Jau pirms pusmēneša bija skaidrs, ka amnestija politiskajiem ieslodzītajiem

Vācijas austrumu joslā ir tikai bleķs. Tagad to pēc atgriešan apciemojuma Prāgā apstiprinājis „prezidents" Piks, atļaujot ie jumus par amnestiju iesniegt p vadoņiem, zemju valdību un galvām. Kā zināms, gandrīz šos amatus ieņem tikai režīm proc. simpatizējošas personas, likušie nedaudzie, ierosinot kā ienaidnieka atlaišanu, riskētu vietu. — 24. oktobrī, kongres ejot brīvdienās līdz 1952. g. mam, prezidents Trumens proklamēja kaŗa stāvokļa izbei starp ASV un Vāciju. Komp aprindas sagaida, ka ASV tag aktīvāku politiku arī vienotas jas jautājumā, iestājoties par gas komisijas dibināšanu pie līdzīgiem soļiem, kas nostādītu la varasvīrus konkrētas izvēles šā — par vai pret vienotas V radīšanu un izsistu no to rokā šinējos trumpjus kā šīs domas gākajiem aizstāvjiem".

DAŽOS VĀRD

No viena strupceļa otrā?

DAŽAS SARUNAS AR BRITU VĒLĒTĀJIEM

Mans kaimiņš saka: „Es balsoju par konservātīvajiem tāpēc, ka gribu strādāt un kaut ko sasniegt. Naudas vērtības mazināšanās ir visbīstamākā lieta, kas valstī var notikt. Un visu laiku strādnieku partijas valdība tieši to veicināja. Biju kaŗa laikā Grieķijā un redzēju, kā ļaudis nes savas bezvērtīgās drachmas koferos. Nekad, nekad inflāciju! Esmu mazs būvuzņēmējs un zinu, ko nozīmē cīnīties ar dažādiem ierobežojumiem, aizliegumiem un licencēm. Dodiet man brīvību, un es katram, kas vēlas, celšu mājas!"

Mans otrs kaimiņš stāsta: „Bez šaubām, es atkal balsoju par strādnieku partiju. Jums vajadzēja būt Londonā pirms kaŗa, lai jūs redzētu, kādi izskatās konservātīvo polītikas rezultāti. Bezdarbs, nedrošība par rītdienu... Ak, negribas vairs nemaz atcerēties! Bagāto ļaužu valdība ne gribēja aizstāvēt, ne arī aizstāvēja mazo cilvēku intereses. Bet tagad — tagad es zinu, kur stāvu. Esmu kantīnes vadītājs un zinu, ka arī bezdarba vai slimības gadījumā es nenonākšu izmisuma stāvoklī. Pirms kaŗa, turpretim, es dažreiz nespēju nopirkt bērniem pat zābaciņus... Čerčils kā kaŗa laika vadītājs ir liels, bet miera laikam viņš neder!"

Un tādas un tamlīdzīgas pretišķības ir gandrīz visos jautājumos starp vieniem, kas grib riskēt, un otriem, kas vairāk par visu vēlas drošību; starp privātās iniciātīvas piekritējiem un tiem, kas aizstāv valsts uzņēmumus un plānošanu; starp vieniem, kas vēlas Lielbritāniju redzēt stipru un respektētu, un otriem, kas pēc agrāko kaŗu šausmām grib mieru gandrīz vai par katru cenu. Tā nav vienkārša pretišķība starp bagātiem un nabagiem. Jo tādā gadījumā gan balsis 25. oktobra vēlēšanās nebūtu sadalījušās tik vienādi. Dalīšanās līniju nosacījusi cilvēku daba, raksturs, intereses un dziņas.

Lai būtu kā būdams, konservātīvajiem par savu uzvaru pēc pirmajām sajūsmas izpausmēm nav liela iemesla priecāties. Nelielā parlamentārā vairākuma strupceļš, ar kādu mocījās Etlija valdība, palicis gandrīz tikpat nepatīkams Čerčila jaunai valdībai. Liekas taisnība Birmingham Post konservātīvajam redaktoram, ka strādnieku partija gan zaudējusi, bet Čerčila partija nav uzvarējusi. Tauta turklāt sadalīta divās daļās tā, kā vēl nekad.

Kreisais publicists Kingslejs Martins savukārt piebilst, ka lai gan lēboristu valdība kritusi, tomēr strādnieku partijas vara Lielbritānijā joprojām paliks liela. Čerčils neuzdrošināšoties pieskarties sociālai apdrošināšanai un citiem labklājības valsts balstiem. Joprojām paliks degvielu, dolaru un algu krize. Ļoti maldoties tie, kas domā, ka šoziem ogļu būs papilnam, cenas kritīsies un visas lietas kļūs skaistākas!

„Ceļš, droši vien, būs grūts, bet Čerčils mūs vadījis jau agrāk ne pa mazāk grūtu ceļu. Viņš noteikti mums stāstīs nepatīkamas lietas un prasīs smagus upuŗus..., bet viņš dziļā nopietnībā vadīsies no britu tautas reputācijas un interesēm," — raksta Daily Telegraph.

V. Sk.

PRIEKŠDARBI 18. NOVEMBRA ATZĪMĒŠANAI

Centrālā komiteja jau ievadījusi priekšdarbus Latvijas valsts svētku atzīmēšanai Vācijā. Bez svinīgajiem aktiem, dievkalpojumiem un sanāksmēm nometnēs, darba rotās uc. mēģinās panākt īpašus 18. novembrim veltītus raidījumus 5 lielākos Rietumvācijas un Berlīnes raidītājos, programmā bez informātīvās uzrunas paredzot arī latviešu mākslinieku piedalīšanos resp. latviešu mūziku skaņu platēs. No dažiem raidītājiem principiāla piekrišana jau saņemta. Darbu tālāku kārtošanu uzdeva atsevišķiem LCKV locekļiem resp. apgabalu pārstāvjiem. Tāpat atsevišķām personām uzdeva gādību par piemērotu rakstu vai informācijas publicēšanu vācu un, cik iespējams, arī ārzemju presē. No dažādām vietām saņemtā informācija liecina, ka Latvijas valsts svētku atzīmēšanai rosīgi gatavojas latvieši un viņu organizācijas visās zemēs.

Saimniecības un finanču nozares vadītājs V. Ždanovskis ziņoja par gada trešā ceturkšņa budžeta izpildīšanos. DM 13.000 apmērā noteiktais budžets izpildījies ar apm. DM 900 atlikumu. — Par apgabala pārstāvi Austrijā apstiprināja Austrijas delegātu LCPV A. Eglīti.

M. Č.